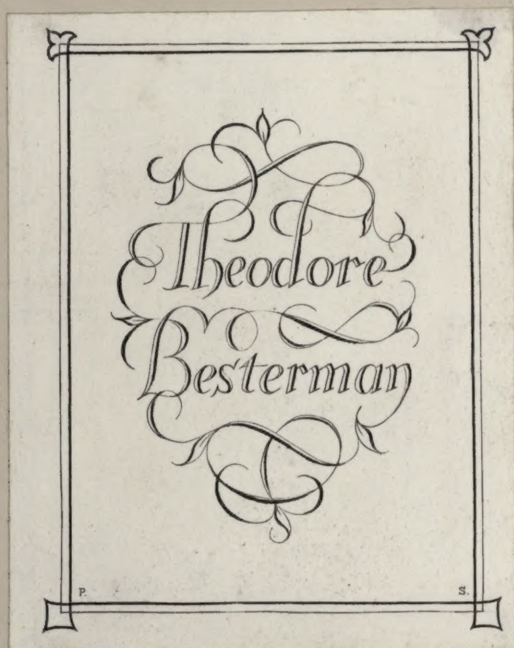



Theodore
Besterman
P.
S.

IVSTI LIPSI
DE VESTA
ET
VESTALIBVS
SYNTAGMA.

Altera editio, atque ab vltimâ Auctoris manu, Notis auctior, & Figuris illustrior.



ANTVERPIAE,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.
CIƆ. IƆC. IX.
Cum Priuilegiis Cæsareo & duorum Regum.

ILL[MO] ET REV[MO]

MATTHIÆ HOVIO

ARCHIEPISCOPO

MECHLINIENSI.



XIGVVM aliquid, & pænè verens, aut certè verecundans, ad te adfero ILLVSTRISSIME PRAESVL, iſtud DE VESTA ET VESTALIBVS: quod tamen ſolus titulus excuſet, non enim dicam commendet. Res ſacrorum eſt: vanorum & veterum, fateor: ſed ſacrorum, & quæ noſtris etiam piis veriſque ſacris faciant illuſtrandis, aut approbandis. Illuſtrandis, quia multa ſuper eâ re in ſcriptis olim Doctorum noſtrorum: approbandis, quia cùm illi tantum honorem paucis iſtis coactiſque à pueritiâ virgunculis detulerint; quid

quid nos æquum verumque eſt facere, in deuotis Deo puellis, ætate adultâ, voluntate præuiâ, quæ diuino cultui corpus atque animum manciparunt? Beata virginitas, quę cum Angelis de gloriâ certat: certat? imò ſuperat, virtute, non felicitate. quia illorum tota à Dei munere eſt, iſtarum ab electione: ſine pugnâ aut labore, illa; iſta, à certamine parata; & quę laudem habere, illa admirationem tantùm poteſt. Iam in veteri Româ, ſex aut ſeptem Veſtales, tot præmiis aut præconiis inſignes: iſtæ quid? auſim aſſerere, in ſolâ Belgicâ ſupra ſex aut ſeptem millia eſſe, nec ſatis etiam dixi. *O illuſtris portio* (Cypriani verba agnoſce) *gregis Chriſti!* ô flos nunc in terrâ religionis, lucida ſidera olim in cælo! quàm vndique vana & profana illa ſuperamus, veritate, aut frequentiâ? Accipe igitur VESTALES veteres, ſed in illis noſtras feliciores cogita; accipe tu PONTIFEX meritò, quod Pontificiæ olim & nunc curæ commiſſum. Certè tu non ſolùm ſacris noſtris in Belgicâ rector & director præſides; ſed huius virginei cœtus tua inſpectio & arbitratio eſt. tu ducere, formare, coërcere

pon-

pontificium habes ; & tot millia quarum precibus ſalus publica nititur , tuâ auctoritate & tutelâ nituntur. Non te mouebit, quòd multa , imò pleraque iſta, priſcæ litteraturæ ſint : ne cenſe, optime Antiſtes, alienam à Chriſtianis vſibus : imò ornamentum, imò adiumentum hæc talia , germanæ Pietatis. Vides Græcos Latinoſque illos religionis noſtræ Duces aut ſigniferos ? plerique omnes hac doctrinâ non inſigniti tantùm, ſed inſignes fuêre : Tertullianus , Cyprianus, Ambroſius, Auguſtinus, Hieronymus : & è Græcis, Clemens, Iuſtinus, Baſilius, Gregorij, & quotquot ex illo aureo æuo eſt nominare. Cur diffugimus hodie aut damnamus ? Neque enim ſolùm voluptatem ex iſtis aut ſcientiam probi prudenteſque , ſed vſum quærunt. & vt floribus alij ad odorem aut adſpectum tantùm , apes ad mellificium , medici etiam ad ſalutem vtuntur : ſic illi amœniora hæc ſtudia traducunt & aptant ad ſerium animorum fructum. Quæ iacent valdè, vt pleraque honeſta, in publicâ hac tempeſtate & bellorum nimbis : ſed

tu ac tales (nam & hæc tua cura eſt) tuemini atque erigite, & Eccleſię dignitatem ſi ſaluam vultis, etiam illa. Neque ſemper profectò hæ procellæ. & erit tempus, quo

—— redeat Concordia, Virtus,
Cumq; Fide Pietas altâ ceruice vagetur.

Deus citò donet: te autem ILLVSTRISSIME ET REVERENDISSIME PRAESVL, decus & columnam huic ſtatui ſeruet. Louanij, Idibus Iuniis, ∞.IↃCIII.

I. LIPSIVS PP. cliens.

AD

AD LECTOREM.

CAPE *breue hoc* Syntagmation, *quod eſt de vetuſtiſſimis & celeberrimis item ſacris. Quædam alij ſparſim ſuper iis libarunt: ſed libarunt: nos ordine & methodo rem aperuimus, atque adeò plenè dedimus, vt licuit obliuia iſta & fugitiua. Siquid me quoque fefellit, aut fugit: ſit venia. nemo ita induſtriâ aut ingenio poteſt, vt omnia colligat, intelligat: nec veto, imò poſco, vt manum alius addat. Benignè in me conſulet, ſiquis monebit aut ſuggeret. à te peto tantùm,*

Ne mea dona tibi ſtudio diſpoſta fideli,
Intellecta priùs quàm ſint, contempta relinquas.

Nam multi iudicant, priuſquam legerint: quid? etiam priuſquam inſpexerint quidam. contemptores ſcilicet honeſtarum artium, & quorum voto iamdiu Doctrina omnis ſit funus. Non audi ô Deus, neque ſolem hunc e mundo tolle.

INDEX

INDEX CAPITVM.

IVSTI

IVSTI LIPSI
DE VESTA ET VESTALIBVS SYNTAGMA.

CAP. I.

Quid Vesta? aliis Ignem, aliis Terram esse. déque eâ priscæ fabulæ.



NTER antiquas religiones, eam quæ *Vestam* ſpectat, comperior vel pręcipuam fuiſſe: Romanis quidem: & ergo ad priſci æui ſcriptorumq́ue lucem facere, ſi quis illuſtrat. Suſcepi hoc fine: pergite manus & calame hanc quoque operã nauare iis, quos vetus & melior illa doctrina capit; & ſimul Sacris quoque noſtris auctoribus, qui hęc tangunt in occaſione, facem aliquam præferre. VESTA igitur, plurium ſenſu, Saturni ac Rheæ filia, ſorores habuit Cererem & Iunonem, ipſa natu prima: fratres, Plutonem, Neptunum,

1. Bibliothec. Iouem. Ita Apollodorus: itemque Ausonius;

Vesta, Ceres, & Juno, secus muliebre, sorores.

Vides primã locari: at Ouidius in ordine aliquid mutat;

Ex Ope Iunonem memorant Cereremq́ creatam
Semine Saturni, tertia Vesta fuit.

Nam Ops eadem, quę Rhea. Alij tamen diffident, & Vrani siue Cęli vxorem Vestam faciunt: mystica hæc sunt, vt verbo absoluam, variè tradita, sed in re & interpretatione concordant. Nam Cæli vxor Terra fuit: ex iis
1. omnia nata: & [1] Vestam ipsam passim Terram interpretantur. Itaque & cum Cerere quidam confundunt, quæ ipsa est Terra: sed distinguenda, quòd hæc terra dumtaxat fertilis & frugifera; illa (Vestam dico) ea vniuersa. Inde & nomen petunt. vt Ouidius:

Stat vi Terra suâ, vi stando Vesta vocatur:

quasi, quòd vi suâ stet & immota libretur. Alij (vt Ser-
In 1. Æn. uius) *quòd variis vestita sit rebus. Ipsa enim* (inquit) *dicitur esse Terra.* Plato huc facit: qui *vndecim Deos, chorago & præsultore Ioue, incedere* facit, *eiúsque currum*
In Phędro. *sequi*: at, inquit, μένει μὲν Ἑστία ἐν θεῶν οἴκῳ μόνη: *manet & sistit Vesta in Deorum domo sola.* Quâ domo? hoc mun-
Lib. III. do. quod Arnobius explicet: *Terrã nonnulli Vestam pronunciant, quòd in mundo stet sola, ceteris eius partibus in mobilitate perpetuâ constitutis.* Vbi & ipsa Platonis verba
XII. De Leg. expressa. Qui Plato, nescio an hac mente iterum: Γῆ μὲν οὖν Ἑστία τε, οἰκήσεως ἱερὰ πᾶσι τῶν θεῶν. μηδεὶς οὖν δευτέρως ἱερὰ καθιερούτω τοῖς θεοῖς. *Terra & Vesta omnibus diis habitaculum sacrum est: nemo igitur secũdaria quædam templa iis instituat.* Et videatur hîc distinguere à Terrâ, & Ignem facere, vt mox è Plutarchi verbis discas. Nã hæc quoque

crebra

crebra imò passiua opinio, Vestam Ignem esse. Ouidius:

Nec tu aliud Vestam, quàm viuam intellege flāmam.

Vox Græca adsonat, qui ἑστίαν *Focum*, siue ἐσχάραν appellant. Cicero: *Cumq; Vesta quasi focum vrbis, vt Græco nomine est appellata, complexa sit.* Iterumque alibi: *Vesta nomen sumptum est à Græcis. ea enim est, quæ illis* Εστία *dicitur: visq; eius ad aras & focos pertinet.* Seruius pariter, ad illa Virgilij: *Cana Fides, & Vesta: Vestam*, inquit, *Religionem dicit. quia nullū sacrificium sine igne est, ipsáque in omnibus inuocatur. Vesta autem dicta ἀπὸ τῆς ἑστίας, vt digammos sit adiecta: sicut Er, Ver, Enetus, Venetus.* Est igitur ista quasi *Publicus focus*, sicut priuatim in ædibus alij consecrantur: eoque haud absurdè Macrobius, *Vestam inter Deos Penates, aut certè comitem eorum*, recēset. Sed quomodo Vesta, Ignis? duplex opinio. Prior ad ipsam Terram restringit & refert: in quâ Phurnutus. *quòd vis ignea*, inquit, *quæ in mundo est, hinc nutriatur, ac per hanc subsistat: aut, quòd fecunda Terra etiam animalium sit mater, quibus vis ignea vitæ est caussa.* A priore illâ caussâ Dionysius est. qui *Vestæ ideò sacrari Ignem* tradit, ὅτι γῆ τε οὖσα ἡ θεὸς, καὶ τὸν μέσον κατέχουσα τοῦ κόσμου τόπον, τὰς ἀνάψεις τοῦ μετεώρου ποιεῖται πυρὸς ἀφ᾽ ἑαυτῆς: *quòd cùm Vesta sit Terra, atque ea medium mundi locum sortita, accendat è sese superiores illos ignes.* Nota sententia plurium veterum, è Terræ vaporibus aurisque sidera nutriri & exardere. Hac ipsâ mente fabula, *Vestam nutricem Iouis* esse; Marciano Capellæ scriptum. Aliter paullò Pythagoræi, qui Ignem medium, non Terram faciebant (nobilissimum quippe elementum in loco tali esse debere) atque ipsum Vestam dici, & *custodiam Iouis* appel-

III. De Legib.
II. De Nat.
In I. Æn.
III. Sat. cap. IV.
Lib. I. Antiq.
Lib. I. Philol.

II. De Cælo, c. XIII. appellari. Ariſtoteles hæc tangit: & pleniſſimè exſequi-
In Numâ. tur Plutarchus, qui lucem ei donet. *Dicitur*, inquit, *Numa Veſtæ ædem orbiculari formâ igni perpetuo custodiam circumieciſſe, non vt adſimilaret Terræ figuram, tãquam*
2. *ea Veſta eſſet, ſed vniuerſi huius Mundi, cuius*[2] *medium Pythagorici Ignem eſſe arbitrantur: atque id Veſtam appellant, & vnitatem. Terram autem neque immobilem eſſe, neque in medio circumlationis ſitam; ſed in orbe circum ignem ſuſpenſam, neque inter eximias aut primas mundi partes cenſendam. Eadem Platonem volunt iam ſenem ſenſiſſe de Terrâ, tamquam in alio loco ſitâ; mediam autem digniſſimámque regionem alteri alicui præſtantiori conuenire.* Summa horum, Terram mediam non eſſe, Ignem eſſe: atque hunc Veſtam dici. Sed altera Phurnuti opinatio, in Terrâ ipsâ mixtum eſſe Ignem. pro quâ & Seruius: *Veſta enim dicitur eſſe Terra, quam Ignem habere non dubium eſt, vt ex Ætnâ Vulcanóque*
* crassè: *datur intellegi.* Atque hoc quidem ſatis* παχυλῶς: cùm & aliter conſtet, Terræ paſſim mixtos genitabiles quoſdam & vitales ignes. Vides opiniones duas: ſiue Ignem eſſe hanc Deam, ſed ſenſu vario; ſiue Terram ipſam. & pro hac etiam Euripides:

Καὶ Γαῖα μῆτερ, Ἑστίαν δέ σ' οἱ σοφοὶ
Βροτῶν καλοῦσιν, ἡμένην ἐν αἰθέρι:
Et Terra mater, Veſta quæ ſapientibus
Agnominaris, ipſo in aëre & ſedes.

Itaque magiſtri Græci deriuant Ἑστίαν παρὰ τὸ ἑστάσθαι, ὅ ἐστιν ἱδρύσασθαι· ἢ παρὰ τὸ ἑστάναι, ὅ ἐστιν ἐν ἑνὶ τόπῳ ἱδρύσθαι. Sunt qui *Statam matrem* (in Feſto) hanc eamdem opinentur: ſed opinentur.

NOTÆ.

NOTÆ.

1. Veſtam ipſam paſſim Terram.] *Et à ſimilitudine, quia Menſa nos alit, itemq. rotunda eſt, ſicut Terra, notat Plutarchus* Menſam *ipſam quibuſdam* Veſtæ *nomine dictam. In Sympoſiac.* VII. *cap.* IV. Ἐμοὶ δὲ, εἶπεν, ἐδόκει καὶ μίμημα τῆς γῆς ἡ τράπεζα εἶναι. πρὸς γὰρ τὸ τρέφειν ἡμᾶς καὶ μόνιμός ἐστι, καὶ καλῶς ὑπ' ἐνίων Ἑστία καλεῖται: Mihi videtur & Terræ ſimulacrum Veſta eſſe. Nam & alit nos, & ſtabilis prætereà manet: eoque à quibuſdam benè Veſta appellatur. *Cauſſam deinde & hanc dat priſci moris ſiue religionis, ne Menſa vacua relinquatur: nam nec Terram ſic eſſe volumus aut optamus.*

2. Medium Pythagorici eſſe Ignem arbitrantur.] *Addendus Ariſtoteles* II. *De Cælo, cap.* XIII. *qui eadem diffusè: & vtrique illuſtrando Philolai Pythagorici ipſa verba, in Stobæi Phyſicis Eclogis. Eorum ſumma:* Duplicem Ignem eſſe: Supremum illum, qui circumplectitur; Medium, qui naturâ antiquior eſt, & centri locum tenet. quem vocari dicit τοῦ παντὸς Ἑστίαν, Veſtam ſiue Larem & focum Vniuerſi; itemque Διὸς οἶκον, μητέρα θεῶν, βωμὸν καὶ συνοχὴν φύσεως, Iouis domum, Deorum matrem, Baſim & ſuſtentaculum Naturæ. Circa hunc decem corpora ferri & volui, Cælum, Planetas, Solem, Lunam, Terram, iterumque Terram oppoſitam, & deinde hūc Ignem Ἑστίας τάξιν ἔχοντα, Veſtę aut Foci locum tenentem. *Mira ſententia, & parum adhuc nobilis. At de Igne Veſtę, etiam Numi. vt iſte.*

Fauſtinæ Pij. Æ.



CAPVT II.

Quibusdam & Venerem dici. Sed Vestam, pro Igne siue Foco, antiquitus & paßim cultam: & à quo exemplo Romæ.

ISTA igitur Vesta est. nam Augustini traditio, vt fidem habeat, vix exempla, *Vestam etiam Venerem dici.* Ita
De Ciuit. lib. IV. cap. X. enim ille: *Quis ferat, quòd cùm tantum honoris & quasi castitatis Igni tribuerint, aliquando Vestam non erubescunt etiam Venerem dicere?* An quia Ignis est, & tale
I. Saturn. cap. XXI. Venus? an quia (vt Macrobius scripsit) *Physici terræ superius hemisphærium, cuius partem incolimus, Veneris appellatione coluerunt: inferius verò Proserpinæ?* Sed hæc
II. Bibl. longinqua, aut aliena: magis illud Apollodori, *vnam è quattuor Hesperidibus Vestam esse.* Nihil ad nostrã. quæ Græcis Latinisque culta, inter pręcipua numina, fuit: at-
1. que adeò [1] inter duodecim illa prima. Pausanias, de sacri-
Lib. V. ficiis quæ sollemniter in Olympiâ fiunt: Θύουσι δὲ Ἑστίᾳ μὲν πρώτῃ, δευτέρῳ δὲ τῷ Ὀλυμπίῳ Διΐ: *Sacrificant Vestæ primùm, tum secundo loco Ioui Olympio.* Phurnuti nota huc facit: *Vesta,* inquit, *prima & postrema nata perhibetur, quòd in hanc* (id est Terram) *resoluantur quæ ab eâ producuntur, & ab eâdem constituuntur. Quare & Græci ab illâ sacrificiorum principium sumpserunt, & in illam postremò desinebant.* Tradit & Seruius, *Nullum sacrificium sine Igne esse, Vestamque in omnibus inuocari.* Ad principium, alludere aliquid Ouidij illud videatur:

— inde precando
Dicimus, ô Vesta quæ loca prima tenes.

Etsi

Etsi ipse ad vestibulum, vbi olim Focus, refert. De postremo autem loco, sic & Cicero: *Vis autem Vestæ ad aras & focos pertinet. itaque in eâ Deâ, quæ est custos rerum intimarum, omnis & precatio & sacrificatio extrema est.* Virgilius seruauit: II. De Nat. deor. I. Georg.

Dij patrij indigetes, & Romule, Vestaq; mater.

Velleius: *Iupiter Capitoline, Gradiue Mars, perpetuorumq; custos Vesta ignium, vos publicâ voce obtestor.* Et alius alia exempla obseruet. Sed ad Romanam propriè Vestam vt veniamus (id institui:) vnde ei exemplum, & quando origo? Exemplum à Troianis, atque vnà cum Æneâ in Italiam venit. Nam primitus culta in Ilio, extulitque Æneas. Virgilius:

Sic ait, & manibus vittas Vestamq; potentem,
Æternumq; adytis effert penetralibus Ignem.

Elatam Lauinij constituit, conditâ à se vrbe, & sede regni. Inde in Albam Longam transtulit Ascanius: & denique ab vrbe eâ matrice coloni Romam. Hoc est, quod Augustinus tetigit: *Sacra illa fatalia* (Vestæ) *quæ iam tres, in quibus fuerant, presserunt ciuitates.* Tres iam dictas, mali nempe fati, nec diuturnas. Prudentius ambiguè, vel ad *Troiam*, vel *Athenas*, refert: III. De Ciuit. cap. XVIII. II. aduer. Symmach.

— in his quoniam Vestalis origo fauillæ
Vrbibus, vt memorant, primo de fomite sumpta est:
Sacrauitq; focos aut Phryx, aut Graius, alumnos.

Et Athenis quidem Ignem cultum, mox dicam: sed propior tamen certiorque origo à Troianis, & Albâ: imò mansit sacrum Albæ, etiamsi Roma iam accepisset. Notandum est. & Iuuenalis ita intellegendus:

Ignem Troianum, & Vestam colit Alba minorem.

Scho-

Scholiastes ibi vetus: *Romanos Tullo rege mouere ea sacra, & transferre voluisse: sed magnam lapidationem de cælo factam. Et iussi,* inquit, *ex libris Sibyllinis Pontifices ex* Sc. *sacra Albæ renouare inde ibi perseueranti deo. & Vestam minorem dixit, ad compositionem.* Ecce, Tullo rege, notum Albam dirutam, & ciues Romam traductos: tamen sacra illa Vestæ ait Scholiastes mansisse, monitu diuino, & lapidatione territos amouere. Addit & de *libris Sibyllinis:* quos refert scilicet ad Tulli æuum, non Tarquinij Superbi, vt plures. Sed cum Scholiaste etiam Varro facit. Additque, *perseuerasse.* quod clarius in eo meliusque scribas: *renouare. Inde ibi perseuerant. ideò & Vestam.* Sanè perseuerarunt, etiam Symmachi æuo. atque ille in epistolâ quadam: *Incestum Primogeniæ, apud Albam Vestalis antistitis.* iterumque in epistolâ sequenti. Igitur etsi Romam inde traducta, non tamen Albę sacra esse desierunt. Sed quando traducta? Plutarchus ambigit: & *Fama est,* inquit, *Romulum etiam Ignem sacrum instituisse, & Virgines legisse, quas Vestales vocant: sed alij tribuunt hoc Numæ.* Propertius quidem palàm Romulo, de Tarpeiâ, quam facit sacerdotem Vestæ:

Lib. IX. epist. CXX.

In Romulo.

Lib. IV. Eleg. IV.

Et satis vna malæ potuit mors esse puellæ,
Quæ voluit flammas fallere Vesta tuas?

& passim, totâ Elegiâ. Sed Dionysius abit, atque adeò refellit, aitque: *Romulum dumtaxat focos singulis curiis constituisse, nullum Vestæ publicum; memorem dedecoris, quod mater in Deæ eius sacerdotio subisset. Argumentum huic rei certum, quòd Vestæ ædes sita sit extra Romam quadratam, quam Romulus condidit: non futurum*

Lib. II.

rum, si ille auctor. Nam publicum, inquit, *focum solent omnes in præcipuâ vrbis parte collocare*. Tamen & Cicero in priorem ire videatur: *Quod sacrificium tam vetus est, quàm hoc* (Vestalium) *quod à regibus æquale huic vrbi accepimus*. Si æquale, ergo à Romulo. Sed tamen communior fama ad Numam refert. de quo Liuius: *Virgines Vestæ legit, Albâ oriundum sacerdotium, & genti conditoris* (ob Iliam scilicet) *haud alienum*. Idem Dionysius, Plutarchus, alij. De Harusp. resp.

NOTÆ.

1. Inter duodecim illa prima.] *Ennij versus in Apuleio:*
Iuno, Vesta, Minerua, Ceres, Diana, Venus, Mars,
Mercurius, Iouis, Neptunus, Vulcanus, Apollo.

CAPVT III.

Numam templum sacrasse, atque id rotundum: viris noctu interdictum. Nulla ibi statua: & tamen vulgò eius imago.

ATQVE adeò Templum Vestæ instituit, & quidquid ad certum & sollemnem eius cultum. Id fuit situm *inter Capitolium & Palatium, medio ferè spatio*: disertè Dionysio scriptum, & extra Romulæam vrbem, quæ radicibus Palatij ferè terminabatur. Indicat & Liuius: *In Nouâ viâ, vbi nunc sacellum est, supra ædem Vestæ*. Nam via hæc Noua ex Palatij parte, iuncta Romano foro: & in Fori parte ipsa ædes. Condidit Numa anno Vrbis quadragesimo, id est regni sui secundo. quod Ouidius ita notat: v. Fastor.

B *Dena*

Dena quater memorant habuisse Palilia Romam,
Cùm flammæ custos vrbe recepta Dea est.
Regis opus placidi, quo non metuentius vllum
Numinis ingenium terra Sabina tulit.

Ostendit deinde olim vile, nunc ęre & marmore nituisse. Ære, in tecto: sed, vt opinor, aurato.

Quæ nunc ære nitent, stipulâ tum tecta virebant,
Et paries lento vimine textus erat.

1. Addit, [1] rotundam olim & tunc fuisse:

Forma tamen templi, quæ nunc manet, antè fuisse
Dicitur: & formæ caussa probanda subest.

Caussam addit plusculis versibus, quia Vesta Terram notat, Terra autem rotunda. Quod ipsum in Festo: *Rotundam ædem Vestæ Numa rex consecrasse videtur, quòd eamdem esse terram, quâ vita hominum sustineretur, crediderit, eamq; in pilæ formam esse, vt simili templo Dea coleretur.* Seruius amplius, nescio an verè, suggerit, *Ædem hanc potiùs quàm Templum fuisse, neque inauguratum à Numâ, ne Senatus ibi haberi posset.* Etsi tamen nefas non fuit viros intrare, sed penetrare. Dionysius indicat: qui scribit, *de die patuisse* OMNIBVS, *at* PERNOCTARE *fas fuisse nemini masculo.* Docet & Neronis factum (in Tacito) qui *super profectione suâ veneraturus deos, adiit Capitolium, & Vestæ quoque templum iniuit.* Sed & Piso (apud eumdem) *peruasit in ædem Vestæ.* Viri igitur intrabant, sed non pernoctabant, neque ad intima, vt dixi, penetrabant. Ideò Metellus Pontifex, sacra ab igne erepturus, apud Ouidium profatur:

xv. Annal.

Sacra vir intrabo, non adeunda viro.

nempe illa penetralia, & quò solæ Virgines ibant. In hac

autem

autem æde negant ſimulacrum vllum fuiſſe. Ouidius:

Eſſe diu ſtultus Veſtæ ſimulacra putaui,
Mox didici curuo nulla ſubeſſe tholo.

Simile in Græciâ. Pauſanias: Παρελθοῦσι δὲ ἐς τὸ τῆς Ἑςίας, In Corint.
ἄγαλμα μὲν ἐςιν οὐδὲν, βωμὸς δὲ, καὶ ἐπ' αὐτοῦ θύουσι: *Progredientibus in Veſtæ, ſimulacrum nullum occurrit, Ara tantùm, & in eâ Veſtæ ſacrificant.* Cauſſam Faſtorum ille conditor reddit:

Ignis inextinctus templo cælatur in illo,
Effigiem nullam Veſta nec Ignis habent.

Quæ vt ita ſint, tamen Veſtæ imago paſſim in Nummis aut Statuis expreſſa; hodieque exſtat. Plinius [2] ſedentem 2.
effingi ſolitam oſtendit, à ſtabilitate: ſed Nummi hoc amplius, & ſedentem exprimunt, & alterâ manu facem, alterâ diſcum ſiue pateram libatoriam præferētem: cum inſcriptione, VESTA. P. R. QVIRITIVM. De Face, ad ignem pertinet: de Diſco, ad ſacrificia ſollenniter & perpetim oblata. Suidas Tympanum ei tribuit: neſcio an in veteribus ſpectionibus obſeruatum. Γῆς ἄγαλμα, inquit. γυναῖκα πλάττουσι τὴν Ἑςίαν, οἱονεὶ τὴν γῆν τύμπανον βαςάζουσαν, ἐπειδὴ τοὺς ἀνέμους ἡ γῆ ὑφ' ἑαυτὴν συγκλείει: *Terræ effigies. mulierem formant Veſtam, tamquam Terram, Tympanum præferentem: quoniam ventos terra intra ſe concludit.*

 NOTÆ.

NOTÆ.

1. Rotundam olim & nunc fuiſſe.] *Docent Nummi, vt iſti, atque alij plures.*



2. Sedentem effingi ſolitam.] *Crebrò. ſed etiam ſtantem: & figuras aliquot è Nummis vide.*



CAPVT

CAPVT IIII.

Aliud ab Augusto Vestæ templum. item de Regiâ, & Atrio Vestæ.

ATQVE hoc Vestæ igitur templum: éstne aliud? aliud, Falsum, & Verum. Falsum, quod antiquarij hodie adtribuunt, ad Tiberim, iuxta Forum Piscarium, sub Auentino. Ædicula exstat, formâ rotundâ, & extra murum interiorem columellę XVIII. velut porticum formant. Quia rotunda, quia extra pomœrium Romuli, faciunt veterem illam Numæ esse. Falli arbitror. nec assertor huic opinioni, in isto quidem loco, erit: & quis nescit aliorum quoque Deorum templa sæpè eâ formâ fuisse? Quod autem extra Romuli pomœrium: valdè quidem. etiam extra Numæ: sed antè docuimus, hanc veram à nobis descriptam, item extra finitionem illam fuisse. Ergo hæc valeat: altera est vera, & à me eruenda, in Palatio collocanda. Ouidius in extremâ Metamorphosi palàm de eâ:

Vestaq; Cæsareos inter sacrata penates,
Et cum Cæsareâ tu Phœbe domestice Vestâ.

Viden' duo numina in Palatio dicata, Vestam & Apollinem? Quod idem poëta clariùs etiam, in Fastis: Lib. IV. extremo.

Aufert Vesta diem. cognati Vesta recepta est
Limine: sic iusti constituere patres.
Phœbus habet partem, Vestæ pars altera cessit:
Quod superest illis, tertius ipse tenet.

Diem quartum Kalendarum Maij, inquit, *Vesta aufert*. Quare? súntne tunc Vestalia? non illa prisca quidem,

quæ incidunt in quintum Idus Iunij, ipſo Ouidio atte-
Lib.vi. ſtante, & marmoreis Faſtis. Nam in his hodie inſculptum
eo die legitur, VEST. NF. PR. quod ſignificat, VESTALIA.
NEFAS PRÆTORI. Prior autem ille dies iiſdem Faſtis
in Aprili non ſignatur: quia nouellus, & dedicationis
modò index. Nam Auguſtus, cùm omnino in Palatio
habitare vellet, & mos tamen ac cerimonia haberet Pon-
tificem Max. in domo publicâ, iuxta Veſtæ, habitare:
ipſe Veſtam potiùs ad ſe tranſtulit, & Sc. partem domus
ſuæ publicauit, atque alteram illi conſecrauit. Ouidius
notat, Patres ita cenſuiſſe: qui ſcilicet proni tunc valdè in
Principum deſideria ſiue affectus. Et poëta quidem cla-
riſſimè: ſed & in aliis ſcriptoribus ſunt quæ eò ducant.
Lib.LIV. Dio ſcribit: Ἐπειδή τε τοῦ Λεπίδου μεταλλάξαντος ἀρχιερεὺς ἀπε-
δείχθη, οὔτ᾽ οἰκίαν τινὰ δημοσίαν ἔλαβεν, ἀλλὰ μέρος τι τῆς ἑαυ-
τοῦ, ὅτι τὸν ἀρχιερέα ἐν κοινῷ πάντως οἰκεῖν ἐχρῆν, ἐδημοσίωσε: *Poſt-
quam Lepido mortuo Pontifex Max. deſignatus eſt (*Au-
guſtus*) nullam domum publicam accepit, ſed partem ſuæ,
quoniam omnino Pontificem in publico habitare oporte-
bat, publicauit.* Imò non partem tantùm, ſed mox to-
Lib.LV. tam. Ita enim idem ſcriptor: Ὁ δὲ Αὔγουστος τὴν οἰκίαν οἰκο-
δομήσας, ἐδημοσίωσε πᾶσαν, εἴτε διὰ τὴν συντέλειαν τὴν παρὰ τοῦ
δήμου οἱ γενομένην, εἴτε ὅτι ἀρχιερεὺς ἦν, ἵν᾽ ἐν τοῖς ἰδίοις ἅμα καὶ
τοῖς κοινοῖς οἰκοίη: *Auguſtus domum cùm exædificaſſet, totam
publicauit: ſiue quia collato ære à populo ſtruxerat, ſiue
quia Pontifex Max. cùm eſſet, vt in propriis ſimul & pu-
blicis ædibus habitaret.* Secunda cauſſa veriſſima eſt. Sue-
Cap.XLVI. tonius, de Iulio Cæſare: *Habitauit primò in Suburrâ, poſt
autem Pontificatum max. in Sacrâ viâ, domo publicâ.*
Agnoſcíſne *Domum publicam* in Pontifice? & quidem
Sacrâ

Sacrâ viâ, non procul à Vestâ? Etsi Regis Sacrificuli domus fuisse etiam videtur propior, quam ipsam Vestalibus Augustus dono dedit. Ita enim Dio ibidem narrat, & subdit: Τὴν μέντοι τοῦ βασιλέως τῶν ἱερῶν (ita hæc legenda) Lib. LIV.
ταῖς ἀειπαρθένοις ἔδωκεν, ἐπεὶ ὁμότοιχος ταῖς οἰκήσεσιν αὐτῶν ἦν: *Et tamen illam domum, quæ Regis sacrorum erat, Virginibus Vestæ dono dedit; quoniam ædibus earum* CONTIGVA *hærebat.* De quâ domo *Regis*, in Festo aliquid legas, *Viâ Sacrâ*, & inibi fuisse. An quia ipsam *Regiam*, exemplo Numæ, incoluit: an quia in vicino? De Regiâ quidem, Ouidius:

Hic locus est Vestæ, qui Pallada seruat, & ignem:
Hic fuit antiqui regia PARVA *Numæ.*

Meminit Cicero: *Nuper quidem ad Regiam me pænè* Pro Mil.
confecit. Horatius: Lib. I. Odar.

Vidimus flauum Tiberim, retortis
Littore Etrusco violenter vndis,
Ire deiectum monumenta Regis
Templaq; Vestæ.

Ibi Scholiastes: *Regiam dicit Numæ Pompilij, qui ad Vestæ suam habuit Regiam.* P. Victor, in descriptione Vrbis: *Regia Numæ, & Templum Vestæ.* Ibidem & *Atrium Vestæ*; quod Regiæ huic adiunctum. etsi Ouidius confundere videatur:

Hic locus exiguus, qui sustinet atria Vestæ,
Tunc erat intonsi regia magna Numæ.

Nempe & ille locus pars Regiæ erat: non ipsa illa tota. Hoc Atrium Virginum habitationi seruiebat, vt Regia propriè dicta Pontificum. Agellius: *Virgo Vestalis si-* Lib. I. cap. XII.
mul est capta, & in atrium Vestæ deducta: sicut nupta in

domum.

domum. Plinius: *Virgines cùm vi morbi Atrio Vestæ coguntur excedere, matronarum curæ custodiæq; mandantur.* Obserua igitur illîc egisse: sed vi morbi exisse, quia locus scilicet parum laxus, nec ægrorum curæ. Etsi maior tamen, iam ab Augusto, Regiâ etiam, vt dixi, iis concessâ: sed neque sic amplus.

CAPVT V.

Vestales sacerdotes, Virgines captas. quo æuo? quo numero?

SATIS de ipsâ Deâ, & templo: de ministerio alioque eius cultu videamus. Ministræ Vestales fuêre, atque eæ Virgines. In Ouidio duplex caussa. Prior, quòd Iuno & Ceres, sorores Vestæ,

Vtraque nupserunt: ambæ peperisse feruntur:
Restitit impatiens de tribus vna viri.

nempe hæc Vesta. Ergo,

Quid mirum, virgo si virgine læta ministrâ,
Admittit castas in sua sacra manus?

Altera caussa, quòd Vesta Ignis, qui nihil gignit,

Nataq; de flammâ corpora nulla vides.
Iure igitur virgo est, quæ semina nulla remittit,
Nec capit: & comites virginitatis amat.

Cicero & duas alias dedit: *Vestæ colendæ*, inquit, *virgines præsunt, vt aduigiletur faciliùs ad custodiam ignis: & sentiant mulieres, in naturâ feminarum omnem castitatem peti.* Aduigilent faciliùs. quare? quia liberæ à viro, prole, aliis curis. Castitatem peti. quomodo? cùm virgines placere Diis vident, ipsæ, pro parte suâ quæque, sint

ſint caſtæ. Alij libri,*pati* habent,non *peti*. Tum mallem, *mulieres,naturam*. Poteſt & ab exemplo eſſe. nam Plutarchus ſcribit, *in Græciâ quoque, vt Athenis & Delphis, & ſicubi ſeruatur æternus ignis, præeſſe ſi non Virgines, tamen Viduas & à viro caſtas.* Eius ergò Romæ obtinuit,vt paruæ & tenerâ ætate caperentur,certæ pudicitiæ,& vitij expertes. Labeo Antiſtius ſcripſit, *minorem quàm annos ſex, maiorem quàm annos decem natam,capi fas non eſſe.* Prudentius aſpicit: 11.contra Sym.

Ac primùm paruæ teneris capiuntur in annis,
Antè voluntatis propriæ quàm libera ſecta
Iuſta maritandi condemnet vincula ſexus.

Et Auguſtus, apud Suetonium: *Cùm in demortuæ Veſtalis locum aliam capi oporteret, ambirentq́ multi ne filias in ſortem darent; adiurauit, ſi cuiuſquam neptium ſuarum ætas competeret, oblaturum ſe fuiſſe eam.* De ętate,palàm vides: & hoc quoque,ægrè parentes in hanc velut cuſtodiam, & adactam virginitatem, ſuas dediſſe. Etſi multæ tamen non erant, nec crebræ iſtæ lectiones. Nam Numa in vniuerſum quattuor eas inſtituit, cepitq́ue:*Geganiam,Veraniam,Canuleiam,Tarpeiam*:vti nomina hæc à Plutarcho produntur. Duas deinde alias Seruius Tullius addidit,vt Plutarchus; ſiue ante eum potiùs Tarquinius Priſcus, vt Dionyſius adſerit. & addit, *ad ſuam ætatem eum numerum ſic manſiſſe.* Quò fortaſſe Valerius reſpexit, cùm de hoc Tarquinio: *Dilatauit imperij fines, cultum deorum nouis ſacerdotiis auxit.* Neque enim legere memini, de aliis ab eo ſacerdotibus inſtitutis. Ceterùm de numero iſto,etiam Feſtus: *Sex Veſtæ ſacerdotes conſtitutæ ſunt,vt populus pro ſuâ quiſque*

C *parte*

parte haberet ministram sacrorum: quia ciuitas Romana in sex est distributa partes, in primos secundosq́ Titienses, Ramnes, Luceres. Vnus Ambrosius aliter, qui septem
Epist. 11. contra Sym. eas facit. *Quot tamen illis Virgines præmia promissa fecerunt?* (puto, *ferunt*, legendum) *vix septem Vestales*
1. *capiuntur puellæ.* An tamen [1] non *sex* potiùs ibi rescriben-
2. dum? [2] an Augustum, qui pleraque sacerdotia numero, etiam Vestale hoc censemus auxisse? Aliud quod suspicer non habeo. nam quod quidam prætendunt aut excusant, *Vestalem maximam* extra senarium illum numerũ fuisse, ab Ambrosio autem includi: quis dicit? aut quę ratio est? Quin vel maximè ea Vestalis, & in ministerio sacrorum solâ ætate antecedens.

NOTÆ.

1. Non *sex* potiùs ibi rescribendum.] *Dubito, nec temerè fecerim. nam & Ambrosius voculam* vix *addidit, quasi negantẽ, certè minuentem. Sunt etiam Nummi Faustinæ Augustę, quę vxor M. Antonino Philosopho fuit: in quibus sex sacrificantes Virgines ad aram, & vna paruula septima. quam suspicantur discipulam esse, & nondum legitimam sacerdotem: ideoque scitè & cautè Ambrosium dixisse,* Vix septem. *At ecce sunt, qui Puerũ hunc faciunt, & sacrorũ camillum: & sanè difficile, certò ex Nummis arbitrari Etiam C. Antonius Hopperus, magni illius Pręsidis filius, antiquitatum harum peritus, addubitabat an Vestales essent, ob templi formam: quę non rotunda, sed angularis conspicitur. aliter, quàm in reliquis de Vestâ Nummis. Sed & alij exstant* Lucillæ *inscripti, sub id ęui, vbi sex tantùm Virgines comparent, nullâ illâ minore adstante. Itaque iterùm ad incertum redigimur. sed Nummi sunt isti. vide.*

2. An

Faustinæ. Æ.



Lucillæ. Æ.



2. An Augustum.] *Neque id ſedere omnino poteſt. cùm Plutarchus, poſt ſex enumeratas, addat:* Καὶ διατηρῆσαι μέχρι χρόνων τούτων τὸ πλῆθος: & ſeruaſſe, vſque ad ſua tempora, eum numerum. *Si ad ſua, id eſt Traiani, quomodo Auguſtus auxerit?*

CAPVT VI.

Alia in capiendo ſpectata, ſeruatáque. Sortem, aut Oblationem, interueniſſe.

QVOT captæ fuerint, vidimus: nunc & Modum capiendi colluſtremus. Hoc enim verbo ſollenniter vtebantur: cauſſamq; dat Agellius: *Capi virgo propterea dici videtur, quia Pontificis maximi manu prehenſa, ab eo parente, in cuius poteſtate eſt, veluti bello capta abducitur.* Cepit primas ipſe Numa: &, vt Dionyſius ait, *ius deinceps capiendi voluit apud Reges eſſe.* At pulſis Regibus, Pontifex maximus in locum venit: ſed non liberâ prorſus electione, legibusque ſuis adſtrictâ. E quibus *Papia* fuit (in Agellio) *quâ cauetur, vti Pontificis* Lib. I. cap. XII. *maximi arbitratu, virgines è populo viginti legãtur: ſortitióque in concione ex eo numero fiat: & cuius virginis ducta erit, vt eam Pontifex max. capiat, eáq; Veſtæ fiat.* Ait primùm, *Pontificis arbitratu legi.* quo ſenſu? nempe

vt ius probandi reiiciendique ipse habeat, & sitne idonea diiudicandi. Nam non Ætatem solùm, sed Genus, Corpus, quæque adhærent, inspici solent, & vt omnia apta honestaque ministerio essent. In Genere quidem, ne, *cuius parentes, alter ambóve seruitutem seruissent: aut in negotiis sordidis diuersantur.* Item excusari, *cuius pater Flamen, Augur, Quindecimuir, aut Septemuir, aut Salius est:* & talia minuta, quę in Agellio legas. In Corpore, *ne linguâ debili, sensúve aurium diminuta, aliáve quâ corporis labe insignita sit.* Quæ adhærent: *vt patrima sit & matrima, vt ne emancipata sit:* & talia, dicto loco videnda. Sequebatur in lege, *Virgines viginti.* Magno satis numero, ad vnam dumtaxat capiendam: sed caussa est, vt sors leuior accidat, sparsa sic per plures. Addit, *E populo.* Toto, inquam, populo, non è patriciis tantùm, sed & plebeiis. Imò verò Augusti æuo, præter legem moremque veterem, etiam ex libertinis captæ. Dio Cassius: Ἐπειδή τε οὐ ῥαδίως οἱ πάνυ εὐγενεῖς τὰς θυγατέρας ἐς τὴν τῆς Ἑστίας ἱερατείαν ἐπεδίδοσαν, ἐνομοθετήθη καὶ ἐξ ἀπελευθέρων γεγενημένας ἱερᾶσθαι: *Quoniam haud promptè ij qui planè nobiles erant, filias suas ad Vestale sacerdotium darent, Lege statutum est etiam è libertinis natas posse capi.* Sequitur, *Sortitionem in concione fieri.* In concione, comitiis, puto, Curiatis: vt coram testibus res fieret, & dignitas sacerdotio adcresceret dignitate actionis. Sortitio autem adhibita, vt quasi diuinitus legi excerpique è pluribus talis videretur. Facit huc Suetonij illud suprà, *Ambirentque multi ne filias in sortem darent.* Tangit & Sortem Dio, post superiora illa verba, additque; *cùm sortitio facta esset, Libertinam nullam tunc ductam.* Nec tamen semper ad

Lib. LV.

Sortem

Sortem ventum: Oblatio locum habebat, & talis (si apta) præferebatur. In Agellio: *Siquis honesto loco natus adeat Pontificem maximum, atque* OFFERAT *ad sacerdotium filiam suam, gratia Papiæ legis per Senatum fit.* Omittitur scilicet, Sc. interueniente, sortitio. Vox Augusti huc spectabat, *Si neptium suarum competeret ætas*, OBLATVRVM *se fuisse eam.* Taciti item narratio: *Rettulit Cæsar* (tamquam Pont. maximus) *capiendam Virginem in locum Occiæ: egitq́ grates Fonteio Agrippæ, & Domitio Pollioni, quòd* OFFERENDO *filias, de officio in rempublicam certarent.* Addit deinde in ipsâ oblatione electionem & arbitrium: & *prælatam Pollionis filiam, non ob aliud, quàm quòd mater eius in eodem coniugio maneret:* id est, vniuira esset. quæ ipsa species aliqua castitatis. Habet deinde lex, *Eam Pontifex max. capiat.* Atque ipsa verba sollennia, ex libro primo Fabij Pictoris, recenset illustris Noctium scriptor: SACERDOTEM. VESTALEM. QVÆ. SACRA. FACIAT. QVÆ. IOVS. SIET. SACERDOTEM. VESTALEM. FACERE. PRO. POPLO. ROMANO. QVIRITIBVS. VTI. Q. QVÆ. OPTVMA. LEGE. FOVIT. ITA. TE. AMATA. CAPIO. Adiicit Agellius: AMATA *inter capiendum à Pontifice max. appellatur, quoniam quæ prima capta est, hoc fuisse nomine traditum est.* Sed vbi prima capta? Si Romæ, & à Numâ: Plutarchus redarguit, qui quattuor nominat, nec vllam inter eas *Amatam.* Sin Albæ, aut Lauinij; hoc nescio, & in medio relinquo.

Caput VII.

Disciplina captarum: gradatio & adscensus: tempora ministerij: & Virgo Maxima.

SED iam igitur captæ, & sic puellæ ac teneræ: quid deinde? Disciplina sequitur, & quomodo ad ministeria sua factæ. Deducebantur in Atrium Vestæ, atque ibi à senioribus ad ritus & cerimonias omnes (plusculæ erant) instructę. Nam in tres velut classes, etsi paruus hic numerus, diuidebantur: Discentium, Exercentium, Docentiumque. Seneca, De Vitâ Beatâ: *Virginum Vestalium more, quæ annis inter officia diuisis, discunt facere sacra, & cùm didicerint, docent.* Dionysius etiam distinctiùs: *Tempus tricennale manere eas oportet, castas & à nuptiis vacuas, sacra ex more facientes. quo tempore decem annos discere debent, decem sacris operari, decem docere.* Pulchra diuisio: & eadem alibi in Plutarcho. Itaque non nisi xxx. annos obligabantur, & post id tempus licitum nubere, haud pessimâ adhuc ætate. Nam pone ab anno VII. (id licebat) ingressam: ergo anno XXVII. fas virum quærere, & ætate etiam frui. Ambrosius hoc irridet: *Qualis est ista non morum pudicitia, sed annorum? quæ non perpetuitate, sed ætate præscribitur?* Ergo & interdum nubebant. vt illa in Prudentio:

Cap. XXIX.

An seni ger. sit Resp.

Nubit anus veterana, sacro perfuncta labore.

etsi antiquitus obseruatum, infaustas ferè & parum lætabiles eas nuptias fuisse. Sed, vt dixi, non nisi triginta annis obligabantur: antè autem nefas excedere. Ideò Symmachus, vt Pontifex, Vestalem quamdam increpat: *Diceris*

Lib. IX. epist. CIII.

ante

ante annos legibus definitos Vestali secreto velle decedere; nondum credo rumori, sed assertionem tuæ vocis exspecto. Hoc illam tunc sub Christianis Principibus ausam opinandum est, nostrę religionis zelo siue velo: sed olim silendum manendumque, aut in mundo pœna erat. An eadem autem annorum terminatio Albæ, vnde oriundum hoc sacerdotium? Dionysius abnuat, si verba eius germana, de Iliâ: Πενταετοῦς δὲ οὐκ ἐλάττω χρόνον ἔδει ἁγνὰς Lib. I.
διαμεῖναι γάμων: *Quinquennio autem, nec minus, oportebat à nuptiis castas manere.* Itáne quinquennio tantùm? vanitas: imò πεντηκονταετοῦς, *quinquaginta annos*, in Dionysio legendum, vt lex Albana paullo durior Romanâ etiam fuerit. quod Liuius subindicat, qui tradit de hac ipsâ Iliâ, *perpetuâ virginitate spem partus ei ademptam:* & item Zonaras, qui, παρθένον διὰ βίου, *virginem perpetuam* dicit. Consideretur. ego obseruo, plerasque ad vltimam ætatem in sacerdotio perseuerasse: & exemplum in Tacito, de Occiâ: quam scribit, *septem & quinquaginta per annos, summâ sanctimoniâ, sacris Vestalibus præsedisse.* Ergo xx. circiter annos mansit, vltra suum tempus. Quod *Præsedisse* ait, non traho ad dignitatem, & quasi *Maxima* fuerit (vix anni illi admittant:) sed omnes *Præsidere* sacris, itemque *Antistites* vel *Antistitæ* dicuntur. Liuius apertè, de omnibus: *vt assiduæ templi antistites essent.* & Symmachus: *Primogeniæ dudũ apud* Lib. IX.
Albam Vestalis antistitis. Etsi ordo tamen inter eas fuit, sed ministerij & ætatis. Vna enim quæ vetustissima, *Maxima* dicebatur. Ad ætatem, inquam, id referendum. atque ita Ouidius: IV. Fastor.

Igne cremat vitulos, quæ NATV MAXIMA *virgo est.*

Sueto-

Cap. LXXXIII. Suetonius, Iulio: *Testamentum eius demandatum virgini Vestali Maximæ.* Cap. VII. Idem, in Domitiano: *Damnatam ab eo Corneliam virginem Maximam:* quæ malè Lib. IV. Epist. XI. in Plinij epistolis, *Cornelia Maximilla.* In lapidibus sępe: V. V. MAXIMÆ. quod est, *Virgini Vestali Max.* Lib. LIV. Quæ ipsa Dioni ἡ πρεσβεύουσα: & Tacito, XI. Annal. *Vestalium vetustissima* nominatur.

CAPVT IIX.

Munera earum, primúmque tutela Ignis. Perpetuum hunc fuisse: si desiisset, pœna Virginum & flagra: iterúmque instauratio.

NVMERVM, *Capturam, Disciplinam, Ordinem*, habemus: ad *Munia* earum trāseamus. Neque enim vacuæ vmquam aut feriatæ habitæ: sed plures frequentesque operæ, & mireris tam paucas suffecisse. Tria præcipua, in quibus deditæ: *Vigilare, Adseruare, Sacrificare.* Vigilia ad Ignem spectauit, quem sine intermissione ali opus, & reparari. Itaque *Æternum* siue *Sempiternum* dicebant. II. De Legib. Cicero: *Virginesq. Vestales in Vrbe custodiunto ignem foci publici* SEMPITERNVM. Silius:

Et vos Virgineâ LVCENTES SEMPER *in arâ*
Laömedontææ Troiana altaria flammæ.

Florus, de Numâ: *In primis focum Vestæ virginibus colendum dedit, vt ad simulacrum cælestium siderum custos imperij flamma vigilaret.* Vult, sicut sidera æternùm lucent, sic debere, virginum assiduâ curâ atque operâ, hunc Ignem. Atque ita erat. Nam ignis σβέσιν (ait Dionysius) ὑπὲρ ἅπαντα τὰ δεινὰ Ῥωμαῖοι δεδοίκασιν, ἀφανισμοῦ τῆς πό-

λεως σημεῖον ὑπολαμβάνοντες, ἀφ' ἧς ποτ' ἂν αἰτίας γένηται: *Exstinctionem, super omnia grauia & timenda, Romani timent: interitus aut imminutionis Reipublicæ id signum interpretantes, à quacumque tandem caussâ euenerit.* Liuius cum eo: *Plus omnibus aut nunciatis peregrè, aut visis domi prodigiis, terruit animos hominum ignis in æde Vestæ exstinctus.* Et miseras Virgines, si euenisset. Nam *ignis Vestæ* (ait Festus) *siquando interstinctus esset, verberibus afficiebantur à Pontifice.* Sed pudore virgineo tamen saluo, *in loco obscuro, & velo medio interposito*, vti Plutarchus notauit. Exempla autem huius castigationis in historiâ. vt Valerio: *P. Licinio Pontifici maximo virgo Vestalis, quia quâdam nocte parum diligens ignis æterni custos fuisset, digna visa est quæ flagro admoneretur.* In Liuio: *Ignis in æde Vestæ est exstinctus, cæsaque flagro Vestalis, cuia custodia noctis eius fuerat.* Nota de *Flagro* vtrobique: quę seruilis castigatio. nota etiam de *custodiâ eius noctis*, vt per vices iuisse videatur, & singulæ suis noctibus dumtaxat excubasse. Quòd si autem exstinctus; sua & certa ratio accendendi iterùm erat: quam Dionysius alibi se dixisse profitetur: sed nempe in libris, quos fatum inuidit. Est ea tamen in Festo: &, *Mos erat*, inquit, *tabulam felicis materiæ tamdiu terebrare, quousque exceptum ignem cribro æneo Virgo in ædem ferret.* Quam rationem eliciendi ignis Simplicius in Aristotelem etiam agnoscit: Ἀπὸ ξύλων τὸ πῦρ ἐκβάλλουσι, θάτερον τῶν ξύλων, ὡς τέρετρον, ἐν θατέρῳ περιστρέφοντες: *Ignem è lignis excutiũt, alterum lignorum,*[1] *tamquam terebram, in altero circumuertentes.* Tangit & Isidorus Pelusiota: & hodie adsiduè vsurpant occidui orbis Indi. Similem cerimoniam Græ-

Lib. xxviii. | Lib. I. cap. I. | Lib. xxviii. | III. De Cælo. | I. | Lib. II. epist. X.

D cis

cis fuisse, Plutarchus tradit: sed paullo diuersam. Nam siquando sacer ibi ignis deuixit, *negant eum fas esse ex alio igne accendi, sed nouum parandum eliciendúmque ex ipso*
2. *Sole. Quod faciunt*[2] *scaphiis siue vasculis, quæ parantur ex latere Trigoni rectanguli, quod duo latera æqualia habeat: deuergunt autem ex circumferentiâ in vnum centrum. Cùm igitur Soli opponuntur, vt radij eius in ipsum centrum cogantur & implicentur, aëre attenuato, fomenta leuissima & siccissima apponunt, quæ facillimè per renixum & reflexionem concipiant accensum ignem.* Hæc ita alibi: Romæ, vt dixi. Addo, etiam sine interstinctione
Lib. I. Saturn. cap. XII. vllâ Ignis, solere nouum accendi, nouo anno. Macrobius: *Primâ die Martij, ignem nouum Vestæ aris solent accendere, vt incipiente anno cura denuò seruandi nouati ignis inciperet.* Ouidius:

Adde, quòd arcanâ fieri nouus ignis in æde
Dicitur, & vires flamma refecta capit.

Vterque adducit, & argumentum habet, pro Martio, duce olim anni: vt sciamus annum, cùm Vestales à Numâ institutæ, nondum sic auctum & correctum. Nam Mar-
III. Fast. tius certè posteà non princeps. Addit Ouidius:

Vesta quoque vt niteat folio velata recenti,
* id est, vetus — *Cedit ab Iliacis laurea* cana focis.*

Eodem illo primo die reliqua scilicet innouabant, & laurus veteres tollebant, nouas surrogabant.

NOTÆ.

1. Tamquam terebram, in altero circumuertentes.] *Hoc genus Igniarij Theophrastus agnoscit, v. de Plantis, in fine: vbi &* Terebram *è Lauru sæpè factam ostendit.* Πυρία μὲν, *inquit,* γίνεται ἐκ πολλῶν·

ἄριστα

ἄρισα δὲ ἐκ καρύου: *& addit alia quædam item ligna, vt Rhamnum. Tum deinde :* Δεῖ δὲ τὴν ἐσχάραν ἐκ τούτων ποιεῖν, τὸ δὲ τρύπανον ἐκ δάφνης: Igniaria è multis lignis fiunt; optima è nuce iuglande. Oportet autem receptaculum ex illis facere ; at terebram ex lauru. *Hunc locum opportunè suggeßit vetus amicus, Hieronymus Mercurialis, litterariâ omni doctrinâ, & simul (raro exemplo) medicinâ clarißimus.*

2. Scaphiis siue vasculis.] *Ea sunt ex ære, & à Vitruuio* Scaphia *item appellantur. De formâ, aut formatione, obscuriuscula Plutarchi verba: etsi interpretatione aliquid ego alluxi. Vult autem dictum, ex circumuolutione* Trianguli, rectanguli, æquicruri *(* ἰσοσκελοῦς *sic vertam) Vascula ista oriri, patula supernè, & in arctum coëuntia. En figuram.*



CAPVT IX.

Seruabant & imperij pignus, variâ interpretatione: etsi plerique ad Palladium trahant. Quid illud, vnde, vbi?

ALTERVM Munus dixi fuisse, *Adseruare*. Quid autem? arcanum IMPERII PIGNVS, vt appellabant.
Lib. xxvi. Liuius: *Vestæ ædem petitam, & æternos ignes, & conditum in penetrali fatale imperij pignus*.
Lib. ix. Lucanus:

— in abstruso pignus memorabile templo.

vi. Fast. Ouidius:

Vidimus Iliacæ transferri pignora Vestæ.

III. Controu. lib. I. Seneca pater: *Veniet ad colendum Romani imperij pignus carnificis manu incesta?* Quid autem pignus istud & cuiusmodi fuerit, in arcanis habebant: & ideò variant auctores. Dionysius ait: Εἰσὶ δέ τινες οἱ φασὶν ἔξω τοῦ πυρὸς ἀπόῤῥητα τοῖς πολλοῖς ἱερὰ κεῖσθαι τινὰ ἐν τῷ τεμένει τῆς θεᾶς, ὧν οἵτε ἱεροφάνται τὴν γνῶσιν ἔχουσι καὶ παρθένοι: *Sunt qui asserant, præter ignem, arcana & multitudini non efferenda sacra, in deæ templo esse deposita, quorum Pontifices notitiam habeant, itemq; ipsæ Virgines*. Addit signum huic rei certum, quòd cùm templum olim arderet, L. Metellus Pontifex, trepidantibus Virginibus, irrupisse in ardens penetrale dicitur, & Sacra è flammis eripuisse: id quod subscriptum statuæ eius in Capitolio legebatur. Iterumque Dionysius: *Huic rei confessæ, addunt coniecturas suas. alij seruari sacrorum partem è Samothraciâ, quæ Dardanus Troiam, Æneas in Italiam aduexerit: alij cælo delapsum Palladium, quod verum idem Æneas adsportarit.*

nam falsum & adsimilatum Achiuos furto sustulisse. Hæc ille: videamus. Prima opinio de *Sacris Samothracum*, quæ & in Plutarcho expressa: *censere quosdam, deos Samothracum hîc condi:* [1] quos cum Penatibus alij confundunt. Videaturque Tacitus in hac parte, vbi de Neroniano incendio: *Numæ regia, & delubrum Vestæ, cum Penatibus populi Romani exusta.* quasi Penates ecce illîc asseruati. Sed potest & aliter capi, vt Vestæ delubrum, itemque Penatium templum, haud procul inde in Veliâ, sint exusta. Altera opinio, de *Palladio*, quæ in vulgus maximè recepta est, & nobile illud fecit ac decantatum. Quid appellamus? [2] Palladis minutam effigiem, Græcanicâ sermonis formâ. Eustathius: Τὰ τῆς Πάλλαδος εἴδωλα, Παλλάδια, τοῖς παλαιοῖς ὀνομάζονται: *Palladis imagines Palladia antiquis appellantur.* Multa super isto multi: Apollodorus intellegendo sufficiet. *A cælo hoc delapsum est, & Ilo regi traditum. Erat autem magnitudine tricubitale: habitu quasi ingredientis: dextrâ hastam sublatam præferebat, sinistrâ fusum & colum.* Exstant in gente Iuliâ Numi, quibus Æneas insculptus visitur, sinistrâ Anchisem humeris tolerans, dextrâ Palladium istud gestans. Itaque plurium, vt dixi, hæc opinio. Liuij, vt apparet: *Quid de æternis Vestæ ignibus,* SIGNOQVE, *quod imperij pignus custodiâ eius templi tenetur, loquar?* Signo, nempe hoc Palladis. Lucani certè:

— nulliq; adspecta virorum
Pallas, in abstruso pignus memorabile templo.

Obserua, *nulli virorum:* solis ergo Virginibus fas videre. Idem poëta, de Vestali:

Troianam soli cui fas vidisse Mineruam.

In Camillo. 1. xv. Annal. 2. In I. Iliad. III. Bibl. Lib. V. Lib. I.

Sed nec Pontifici Maximo fas: etsi esse sciebat & coli: ex Dionysio suprà adstructum. Itaque nec impune Metello fuit vidisse, vt seruaret. Plinius: *Metellus orbam luminibus exegit senectutem, amißis incendio, cùm Palladium raperet ex æde Vestæ.* Ceterùm & Cicero in hac sententiâ:

Phil. XI. *Qui* (Brutus) *ita conseruandus est, vt id signum quod de cælo delapsum Vestæ custodiis continetur: quo saluo salui sumus futuri.* Nam ait, *de cælo lapsum.* Propertius:

Lib. IV. Eleg. IV.

Palladis exstinctos siquis mirabitur ignes,
Ignoscat, lacrymis spargitur ara meis.

Vbi & ipsum cultum ignium Palladi adscribit. Sicut in Martyrologiis quibusdam nostris, *Daria scribitur Mineruæ sacerdos* fuisse: quæ aliis simpliciter est *Vestalis.*

Camillo. Tertiam opinionem licet addere, ex Plutarcho: *Qui plus in his rebus volunt sapere, duo Dolia haud magna recondi aiunt. atque vnum ex iis plenum esse, obsignatumq́; alterum vacuum. vtrumque tamen solis virginum oculis vsurpandum.* Quæ dant & capiunt lùcem è Lampridio, in Eligabalo: *Qui penetrale,* inquit, *sacrum auferre est conatus. cumq́; Seriam* (siue Dolium) *quasi veram rapuisset, quam Virgo Maxima falsam monstrauerat. atque in eâ nihil repperisset, applosam fregit.* Sed idem Lampridius an non subindicat in ipsâ Seriâ Palladium hoc fuisse? Nam de eodem principe, an pecude, ait: *Signum quod Palladium esse credebat, abstulit.* Incerta hæc igitur: & bono religiosoque animo Dionysius; *Ego,* inquit, *adseruari à Virginibus non Ignem solùm, sed & Sacra quædam vulgo incognita. multis indiciis colligo: sed quæ ista sint, neque me, neque alium qui religiosè deos & diuina colit, inquirere curiosè oportere arbitror.* Atque ipsi sanè

Roma-

Romani velabant,si non vetabant. Itaque in operto habebant, in adyto & Penetrali, quod *Penum* vocabant. Festus: *Penus vocatur, locus intimus in æde Vestæ tegetibus septus: qui certis diebus circa Vestalia aperitur. Ij dies religiosi habentur*. De eodem etiam Lampridius: Impius ille Eligabalus *Penum Vestæ, quò solæ Virgines, soliq; Pontifices adeunt, irrupit*. Ergo & Pontifices? apparet, sed non vt viderent. Adire, hoc satis iis fuit. Sed nónne ipse Eligabalus, exemplo omnium Principum, tunc Pontifex maximus? certè, & Numi centeni dicunt. Quid ergo Lampridi culpas? hactenus non potes, nisi quòd abstulit tamen, & conatus videre. Nefas. atque ita Herodianus, vt prodigiosam rem narrat: quòd Commodi imperio *Vestæ templum arserit, & nudũ visum sit Palladium, quod Romani & colunt maximè & celant: visum, dico, tunc primùm post allatũ ab Ilio in Italiam*. Legas, & hæreas. ergóne *tunc primùm*? Atqui & à Metello Pontifice raptum ex incendio, & cõspectum vnà dicas (vnde enim oculi aliter amissi?) & in Dione scriptum, sub Augusto *Vestam arsisse, & Virgines Palladium extulisse, ac posuisse in domo Augusti*. Sed dicere licet ac credere, *nudum* non visum, quod in Herodiano erat; sed velamento suo, siue Seriâ, obductum. Ac talis fortasse in Statio sensus, & allusio: vbi Tydeus Palladi vota faciens, ait;

Lib. I.

Lib. LIV.

Peruigilemq; focis ignem longæua sacerdos
Nutriet, arcanum non inspectura pudorem.

Lib. II. Thebaid.

Hîc Scholiastes vetus: *Arcanum Pudorem dicit, aut eius simulacrorum verum, id est Palladium: quo quidam* (Metellus) *quondam viso, priuatus est visu: aut virginitatem eius*. Etsi magis pro verbis Statij videatur altera interpretatio

tatio de *Virginitate*, siue Virginal mauis dicere: atque eam partem in hoc signo semper, religione quâdam obuelatam fuisse. Non ita in aliis, quæ nudare, lauare, vngere sollenne erat. Satis de Palladio. vnum ex Dionysio subtexo ambiguæ vel obscuræ notitiæ: *Nautium quemdam è comitibus Æneæ, sacerdotem Mineruæ Vrbicæ fuisse, eiusq́; simulacrum secum Troiâ extulisse. quod*, inquit, *asseruabant alij ab aliis suscipientes, quicumq; eius gentis essent*. Estne de isto nostro, an alio? an iam olim dumtaxat adseruauit ea gens, ante conditum Vestæ templum? Etsi Cedrenus *à Romulo Martis ædem sacratam* vult, *& in eâ repositum tunc Palladium*. Ouidius etiam de auctore vel aduectore Palladij satis incerto:

Lib. VI.

VI. Fast.

*Diomedes

*Seu * genus Adrasti, seu furtis aptus Vlysses,*
Seu pius Æneas, eripuisse ferunt.
Auctor in incerto est: res est Romana: tuetur
Vesta, quòd assiduo lumine cuncta videt.

NOTÆ.

1. Quos cum Penatibus alij confundunt.] *Et Nummi sunt, qui huc facere videntur, & Penates Vestæ iungunt. vt iste.*

N. Com. Imp. Æ.



2. Pal-

2. Palladis minutam effigiem.] *In Nummis sępè expressam: & hîc vide.*

Num. Argent.





N. Iul. Caes. Æ.



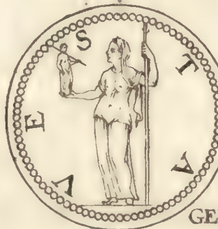
Neronis Aur. et Æ.



Vespas. AV. Item Titi.



Iuliæ Piæ Æ.



Item ex restitutione Traiani Imp. cum hac inscriptione IMP. CAE TRAIAN. AV GER.DAC.P.P. RE

CAPVT X.

Sacra etiam assidua faciebant. an & Aquæ curabant? an Draconi? hæc inquisita: & aliquid de Deo Fonte.

TERTIVM dixi Munus *Sacrificare*. Atque id adsiduum penè erat, diu noctuque. Seneca, De Prouidentiâ: *Quid porrò? non est iniquum nobilissimas Virgines ad sacra facienda noctibus excitari, altissimo somno inquinatas frui?* Prudentius: Cap.v.

Hoc illud meritum est, quòd continuare feruntur II. contra Sym.
Excubias, Latij pro maiestate PalatI.

Et [1] in Nummis passim Vestalis sacrificans, ipso habitu quem Festus describit: *Armata virgo dicebatur sacrificans,* 1.

cans, cui lacinia togæ in humerum reiecta. De quo cultu aliquid & idem Festus: *Suffibulum, vestimentum album, prætextum, quadrangulum, oblongum, quod in capite Vestales, cùm sacrificant, semper habent: idq́ue fibulâ comprehenditur.* De sacrificiis autem ipsis, aut eorum ritibus, longum & tenue sit hîc dicere: omitto. quod dubium sit, magis inquiro. Etiámne Aquę Virgines curabant? Ex Suidâ hoc adstruitur: Νούμας τὰς Ἑστιάδας παρθένους τοῦ πυρὸς καὶ ὕδατος τὴν ἐπιμέλειαν ἔχειν προσέταξε: *Numa Virgines Vestales* IGNIS ET AQVÆ *curam habere demandauit.* Totidem ferè verbis hoc legas in Georgio Cedreno. Cur tamen alij veterum silent? aut quæ hæc Aquę cura? Opinor non aliā, quàm quòd Fonti Camœnarum præessent. exq́ue eo solo aquam ad sacra peterent. Possit sanè aliquis ad Physiologiam referre, quasi duo rerum principia coli Numa voluerit: sed ad rem ritumq́ue firmandum Plutarchus nunc adhibeatur. Ait, *Numam prata & campum, vbi plurimùm cum Egeriâ versatus esset, Camœnis consecrasse:* tum addit: Τὴν δὲ πηγὴν, ἣ καταρδεῖ τὸ χωρίον, ὕδωρ ἱερὸν ἀποδεῖξαι ταῖς Ἑστιάσι παρθένοις, ὅπως λαμβάνουσαι καθ' ἡμέραν ἁγνίζωσι καὶ ῥαίνωσι τὸ ἀνάκτορον: *Fontem autem qui locum irrigat,* AQVAM SACRAM *Virginibus Vestæ attribuisse, vt ex eo* COTTIDIE *haurientes purificarent & aspergerent sacram ædem.* Nisi hæc aqua sit, cuius curam gesserint, non reperio: ad cottidianam quidem lauationem illam, scio & Ouidium respexisse, dum de Siluiâ Vestali scribit:

Sacra lauaturas manè petebat aquas:

etsi ex alio fonte ea (quippe sub Amulio) sumpsit. Itemq́ue in Persio hoc fine, *Vestales vrnas* legas. & in Pro- Sat. II.

per-

pertio de Tarpeiâ:

Vrgebat medium fictilis vrna caput.

Sed vt obiter addam, ille Fons Vestalibus dedicatus, sacer habitus, & in Deos etiam relatus, delubrum posteà accepit. de quo Iuuenalis:

Nunc SACRI FONTIS *nemus &* DELVBRA *locantur* Sat. III.
Iudæis.

Cicero: *Fontis delubrum Maso ex Corsicâ dedicauit.* Festus: *Fontinalia, fontium sacra, vnde & Fontinalis porta.* Imò singulariè (& sic corrige) *Fontis sacra.* Symmachus: *Sed enim prætereà etiam Camœnarum religio, &* SACRI FONTIS, *adnectitur:* ita malo, quàm *aduertitur*, ex scriptoris mente. Fuit & alia aqua Vestę haud longinqua, Iuturnæ fons & lacus: sed de eâ, quod huc faciat, nihil legi. Simili in ambage vel nube est, quod in Siluestri Pontificis Actis quibusdam legitur, *Draconis eum ora clausisse, & pepetuo ergastulo mãcipasse: cui Kalendis singulis à Virginibus Vestæ suppeditari solita sint alimenta.* Nam quis veterum tale aliquid? eoque sperni aut abiici à magnis viris, vt falsa, video: me cunctante, an non Tertullianus huc adspexerit, hisce verbis: *Romæ quidem, quæ Ignis illius inextinguibilis imaginem tractant, auspicia pœnæ suæ cum ipso* DRACONE CVRANTES, *de virginitate censentur.* Profectò dicit & Ignem curasse, & Draconem: vtrumque in imagine futurorum. Neque nimis abhorream, talia quædam, præter morem veterem, nouitiâ superstitione, & caussâ aut casu aliquo, adsumpta: quæ ideò priscis nec dicta. Draconem quidem vnà cum Bonâ Deâ cultum, hoc legi: sed quid ad Vestam? in quâ pergo.

III. De Diuinat.

Lib. I. epist. XIV.

I. ad Vxor. cap. VI.

NOTÆ.

1. In Nummis passim.] *Sacrificia & sacrificantes exprimuntur, & item vasa sacrorum. vt in istis.*

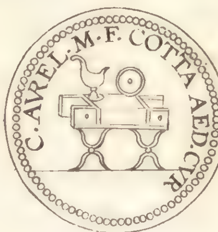
Hadriani Imp. Æ.



AV. AR. & Æ.



Num. Argent.





CAPVT XI.

Præmia & priuilegia earum. Ius testandi, Lictor, Carpentum, aliaq; data.

MVNIA & labores vidimus: nunc iustè *Præmia* & honores, quibus ad illa excitatæ. Pleraque eorum Plutarchus exsequitur: & siquid deficet, addam. Ait: *Honores magnos Numa iis tribuit. veluti quòd viuo patre testari possint, atque alia facere sine auctore (ἄνευ προστάτου) eo modo & iure, quo matribus trium liberorum id permissum. Item lictor præcedit exeuntes. Quòd si reo, ad supplicium qui ducitur, fortuitu factæ sint obuiæ, is pœnæ liberatur. Oportet autem iurare, à casu, non à consilio, fuisse hunc occursum. Qui verò lecticam earum aut sellam quâ vehuntur subit, morte id luit.* Hęc more nostro lustremus paullùm, & illustremus. Ait primò, *ius testandi habuisse.* scilicet quia statim exibant è patriâ aliaq; omni potestate: & æta-

& ætatis deliquium leges benignè supplebant. Adeò vt vel *sexennes*, id est primo anno quo captæ, testari possent. Sozomenus disertim: Οἱ πάλαι Ῥωμαῖοι ἀδεῶς διατίθεσθαι τὰς Ἑστιακὰς παρθένους, ϗ ἑξαετεῖς οὔσας, ἐνομοθέτησαν: *Prisci Romani liberè testari Virgines Vestales, etiam sexennes, lege sanxerunt*. Addit Plutarchus, *Præmia habuisse, quæ trium liberûm matres*. At reuerà non Numa hoc (neque enim tunc de isto iure) sed Augustus instituit. quod Dio in loco & anno suo scripsit: Ταῖς, inquit, ἀειπαρθένοις πάνθ', ὅσα περ καὶ τεκοῦσαι εἶχον, ἐχαρίσατο: *Vestæ Virginibus omnia, quæ matres habebant, indulsit*. Alius honos: *præcedere & deducere lictorem*. Id quoque non à Numâ, sed Triumuiris referunt acceptum. Dio Cassius: Ταῖς ἀειπαρθένοις ῥαβδούχῳ ἑνὶ ἑκάστῃ χρῆσθαι ἔδωκαν: *Virginibus Vestæ singulis lictore vno vti dederunt*. Et caussam siue πρόφασιν addit. quòd vna aliqua earum vesperi à cœnâ rediens, & incognita, malè habita ac violata esset. Tutela igitur & decus, Lictor additus. Seneca pater: *Procedente hac lictor submouere iubebitur: huic Prætor viâ cedet: summum imperium Consules cedent tibi*. In eodem alibi: *Tibi magistratus suos fasces submittunt: tibi Consules Prætoresq́ viâ cedunt. Numquid exiguâ mercede virgo es?* Attende: omnem honorem huic sacro ministerio, & ipsos Consules cessisse. Quartum in Plutarcho: *morte liberasse, illi addictos*. Credo: sed de Iuramento fortuiti occursus nodum aut remoram habet. quomodo enim? cùm nec iurare omnino Vestalis deberet? Ita sanè in edicto Prętoris perpetuo, apud Agellium: *Sacerdotem Vestalem, & Flaminem Dialem, in omni iurisdictione meâ iurare non cogam*. Nec de iuramento controuerto: tamen in foro

I. Eccl. Hist. c. IX.

Lib. LV.

Lib. XLVII.

I. Controu.

VI. Controu. vlt.

Lib. X. cap. XV.

auditas, & pro testimonio dixisse, Tacitus palàm firmat.
II. Annal. *Missus est Prætor*, (de Vrgulaniâ quâdam, gratiosâ aulicâ) *qui domi interrogaret: cùm Virgines Vestales in foro & iudicio audiri, quoties testimonium dicerent, vetus mos fuerit.* Venisse igitur in forum, testes adhibitas, liquet: sed, ex Edicti verbis, non iuratas dixisse, nisi si vellent. Nam est in Edicto, *non cogam.* Religionis igitur honore, voluerint vel iniuratis credi. Vltimum in Plutarcho: *Si quis lecticam subiisset, morte plecti.* In Græco est, τὸ φορεῖον: *gestamen.* Quod commune nomen est, & plurimùm Lecticam aut Sellam signat: atque ita latas, cùm
Contra Sym. mos suadet, tum Ambrosij de ipsis verba: *Pompa lecticæ, ministrorum circumfusa comitatu.* Sed addo, & Pilento siue Carpento plurimùm vectas. Prudentius:

Fertur per medias, vt publica pompa, plateas
Pilento residens molli.

XII. Ann. Tacitus: *Suum quoque fastigium Agrippina altiùs tollere, carpento Capitolium ingredi: qui mos* sacerdotibus & sacris antiquitus concessus, venerationem augebat fœminæ.* Sacerdotibus, nempe istis Vestæ, sed & Flaminibus
*Vide me in Comment.
Lib. I. olim. Liuius: *Ad fidei sacrarium Flamines bigis, curru arcuato, vehi iussit.* Quis ille currus *arcuatus*? carpētum, id est tectum supernè, & cameræ in modum. Talia enim hæc fuisse, Nummi hodie dicunt, qui plures exstant: neque à *Thensâ* nimis diuersum fuit. Id quoque enim vehiculum sacrorum. Quia igitur ita tectum, & velut solidum perfectumque vehiculum; Dio Cassius dixisse videtur & circumscripsisse, ἅρμα ὅλον. Vt in honoribus Iulio
Lib. XLII. Cæsari, tamquam Deo decretis: Ἵερον τε καὶ ἅρμα ὅλον ἐν ταῖς ἱπποδρομίαις, μετὰ τῶν θείων ἀγαλμάτων, πέμπεσθαι ἔγνω-

σαν:

ϛων: *Denique & currum integrum, siue Thensam, vnà cum Deorum statuis, in Circum inferri decrêrunt.* Simile in libro sequenti, de eodem Iulio: Καὶ ἐν ταῖς ἱπποδρομίαις ὄχλον εἰσάγεσθαι ἐψηφίζοντο: Legendum videtur, ὄχον ὅλον, ex priore loco: si tamen lectio illa certa. Id esset: *Et in Circensibus thensam introduci censuerunt.* Suetonius ad ista: *Quædam ampliora humano fastigio decerni sibi passus est, Thensam & Ferculum Circensi pompâ.* Itaque non nimis diuersa (quod ad formam) *Thensa, Carpentum* siue *Pilentum*: sed prius illud diis adtributum, alia eorum etiam ministris. Sed ad Vestales. quid ergo vult Plutarchus? *Siquis subisset*, inquit. nónne per proteruiam aut ludibrium, & quasi velandis illis reuelandis? An significat, in idem vehiculum ascendisse? Et apparet tale aliquid factitatū ab improbulis, in matronarū transuectione: sed hîc, honori Virginum, morte vindicatum.

CAPVT XII.

Item ornamenta aut insignia: vt Vittæ, Purpura in in veste, Stipendia & Agri, Auctoritas in deprecando.

ATQVE isti honores siue prærogatiuæ ex Plutarcho: alias alibi repperi, opportunè adtexendas. Sicut in ipso cultu aliquid eximium. inprimis *Vittæ* in capite, vt in Deo Deæve consecratis. Prudentius: 11. Contra Sym.

—— sedet illa verendis
Vittarum insignis phaleris.

Idem explicat: *—— cingunt*
Tempora tæniolis, & licia crinibus addunt.

Oui-

Ouidius, de Iliâ iam compreſsâ:

Decidit ante ſacros lanea vitta focos.

Ingenioseè. quaſi non iam Veſtalis, amiſsâ virginitate, nec dignanda illis inſignibus. Sic Dionyſius ſcripſit: *Licere nubere, poſt annos impletos,* ἀλλ᾽, inquit, ἀποθεῖσας τὰ στέμματα, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ἱερωσύνης παράσημα: *ſed depoſitis vittis, & quæ alia ſunt Sacerdotij inſignia.* Quæ igitur alia? In Ambroſio aliquid: *Inſulæ vittati capitis, purpuratarum veſtium murices.* Nota & veſtes purpuratas fuiſſe: nempe prætextâ eas vſas, id eſt limbo in oris purpureo. Nam ita Magiſtratus, atque item (ex Liuio aliiſque) Sacerdotes. Ergo & Veſtales, vt ſuprà in *Suffibulo* obſerues. Non pugnat cum iſtis Suidas, qui ſcripſit: Οὐ μύρῳ, οὐκ ἄνθεσιν, οὐχ ἱματίῳ χρῆσθαι συνεχώρουν τῷ πλὴν λευκοῦ: *Non vnguento iis, non floribus, non veſte vti conceſſerunt, niſi albâ.* Quę vera ſunt, & inducta contra laſciuiam: ſed purpuratas eas, non purpureas dicimus fuiſſe. Veſte albâ vſę, ſed limbo, vt diximus, punicante: non tamen floridâ, aut variegatâ, vt aliæ ſolent. In carbaſo etiam aut tenui lino fuiſſe, ex Valerio & Dionyſio aliquis dicat: vbi de Æmiliâ Veſtali. Dionyſius quidem: *auulſiſſe & defregiſſe* ait, ἀπὸ τῆς καρπασίνης ἐσθῆτος, ἣν ἔτυχεν ἐνδεδυκυῖα, τὸν τελαμῶνα: *à carbaſinâ ſuâ veſte, quam indutui habebat, laciniam,* & impoſuiſſe Aræ. Nec de cultu alia habeo: niſi capillum in ſpiras quaſdam plexum & diuiſum, tum vittis illigatum, à tergo & in ceruices anulatim dependiſſe. Prudentij ea mens:

Perfundunt quia colla comis benè, vel quia cingunt
Tempora tæniolis.

Neque enim vult perfundi vel flagellari ſparſo capillitio, ſed

ſed ſic aggeſto & ſuſpenſo. In Statuâ Romæ repertâ (quã in fine repræſento) palàm videbis. Aliquis etiam ambigat, an non tonderi ſolitæ (ritu noſtrarum Virginum quę Deo ſacrantur) ex Plinio : *Antiquior eſt lotos, quæ capillata dicitur, quoniam Virginum Veſtalium ad eam crinis defertur.* & Feſto : Capillatam vel *Capillarem arborem dicunt, in quâ capillum tonſum ſuſpendebant.* Semel igitur tonſæ, atque in ingreſſu, fortaſſe : & capillum hunc Deæ Veſtæ ſuſpendebant. An & aliàs crinem eò, caducum, vulſum, ſciſſum, deferebant? in obſcuro hæc, atque etiam in paruo. Magis nouum & notandum de Bullâ, ſiue Phylacterium, aut aliud ad Ornatum fuit, quod in dictâ illâ Statuâ à pectore dependet : vide, & quæ ibi notantur. Addo, præter hæc Ornamenta aut Inſignia, res & fructus etiam acceſſiſſe : id eſt, Stipendia & Opes. Liuius, de ipſo Numâ : *His ſtipendium de publico ſtatuit* : vt vacuæ ſcilicet ab aliis curis, Deæ & ſacris operarentur. Et credo agros à Numâ adtributos, quorum vectigalibus alerentur. Incertus auctor, de Limitibus : *Ut nominibus vetuſtis vtãtur. vt, vectigalis ager Virginum, Veſtearis* : nempe, non *Veſtalis*, vt vulgò. Hyginus item, de Limitibus : *Virginum quoque Veſtalium & ſacerdotum quidam agri vectigalibus ſunt redditi locatim.* Sed & Auguſtus adiecit. de quo vniuersè Suetonius : *Sacerdotum & dignitatem & commoda auxit,* PRÆCIPVE *Veſtalium virginum.* Aliquid in Catalogo Coloniarum, quem ſcriptum vidi : *Lanuuium muro cinctum, colonia deducta à D. Iulio. Ager eius, limitibus Auguſtæis, pro parte eſt adſignatus militibus veteranis, & pro parte Veſtalium, lege Auguſtianâ, fuit.* Imò & alios agros habuerunt,

Lib. xvi. cap. xliv.

Cap. xxxi.

runt, à priuatis pietatis ergô (vt hodieque solet) legatos: quos omnes Fiscus eripuit sub Valẽte & Theodosio Principibus, inuidiosâ & disertâ sanè Symmachi querelâ: *Agros etiam*, inquit, *Virginibus & ministris deficientium voluntate legatos Fiscus retentat*. Plura addit, atq; arguit: & Ambrosius noster contrà obducit: *Sola sublata sunt prædia, quia non religiosè vtebantur iis, quæ religionis iure defenderẽt*. Sed pręter Agros, video & Pecuniam

III. Ann. interdum cepisse. Tacitus, de Tiberio: *Corneliæ Virgini, quæ in locum Scantiæ capiebatur*, HS. *vicies* dedit. quę sunt nobis, *quinquaginta Philippæorum millia*. Hem, vni virgini? sic fuit. nec immeritò obiicit iis Ambrosius, *Priuilegia maxima*, LVCRA *ingentia*. Atque inter Priuilegia, addamus: etiam ludis certo & honestissimo loco spectasse.

In Aug. cap. xliij. se. Suetonius: *Virginibus Vestalibus locum in theatro separatim, & contra Prætoris tribunal, dedit* Augustus: de quo nostra in Amphitheatro, sis, vide. Deniq;, vt finiam, Auctoritas earum maxima, & in precibus, aut aliâ re, vix repudianda. Cicero, cùm pro Fonteio caussam diceret, sororis eius Vestalis intercessione vsus: *Superbũ sit*, inquit, *eius obsecrationem repudiare, cuius preces si Dij aspernarentur, hæc salua esse non possent*. Atque inter exempla est

1. [1] Claudia Vestalis, *quæ fratrem iniussu populi* (in Sueto-

Tiber. cap. II. nio) *triumphantem, adscenso simul curru, vsque in Capitolium prosecuta est, ne vetare aut intercedere cuiquam Tribunorum fas esset*. Adeò & leges & magistratus reueriti sunt hanc impotentem, vt sic dicam, potestatem. Adde Suetonium in Iulio cap. I. in Vitellio cap. XVI. Tacitum III. Historiarum, & plures.

NOTÆ.

NOTÆ.

1. Claudia Veſtalis.] *Cuius imaginem viſum appingere è Fului Vrſini gemmâ.*

CLAVDIA VESTALIS.



CAPVT XIII.

Contrà, Pœnæ cùm peccaſſent, cum æuo variæ: ſed ſollennis & nobilis à Tarquinio Priſco. Pontifices arbitros fuiſſe: conuictam, defoſſam: & quæ huic rei.

HÆC Præmia igitur, ſed Virginum: nam pollutarum Pœnæ etiam grandes & graues. Vetus lex fuit, Feſto prodita: *Probrum virginis Veſtalis vt capite puniretur, vir qui eam inceſtauiſſet, verberibus necaretur.* Lex

fixa in Atrio libertatis, cum multis aliis legibus incendio consumpta est, vt ait M. Cato. Sed cuius hæc lex? credam Numæ regis, qui simpliciter statuit *incestam lapidibus obrui*, sine aliâ supplicij pompâ: in Cedreno scriptũ. Alia autem Albæ, ante Romam conditam: *quæ iuberet pollutam virgis ad necem cædi*, Dionysio in rebus Iliæ tradente. Sed Tarquinius Priscus, qui numerum earum auxit, idem & pœnam, & conspicuam magis horrendamque fecit. Sic enim in Zonarâ: *Vestalium corruptam*
1. *vnam,*[1] *specu subterraneo oblongo excauato, atque ibi lectulo posito, & lucernâ, & mensâ cibis refertâ, deducentibus eam multis, viuamq; includens obstruxit. Et sic deinceps pollutas puniri obtinuit. Qui autem polluerint, in lignum biceps, siue in furcam, collum inserunt, in ipso foro: atque ita ad necem eos cædunt.* Dionysius pariter ad Tarquinium refert, & primam sub eo Pinariam quamdam supplicio isto affectam. Quod vberiùs clariusque tamen narrat, & verba eius digna apponi. *Pœnæ,* inquit, *delinquentibus graues constitutæ: quarum arbitri & exactores sunt, ex lege, Pontifices. Qui virgis quidem cædunt compertas leuioris delicti: probrosas verò & incestas fœdissimo & maximè miserabili mactant supplicio. Viuæ enim, funebri ritu & pompâ, efferuntur: amicis ac cognatis, cum luctu & lacrimis, comitantibus. Delatæ autem ad portam Collinam, intra muros, subterraneâ in cellâ, cum funeralibus ornamentis, deponuntur: nec monumento porrò dignatæ, nec parentalibus, aliisve sollennibus defunctorum.* Ita Dionysius: inhęreamus paullùm, & magis etiam diffundamus. Ait, *Pontifices arbitros.* quod in omni earum culpâ siue delicto obtinuit, caussamque apud hoc tribu-

tribunal dixêre. Liuius: *Postumia Vestalis de incesto causſam dixit. ampliatam, deinde abſolutam, pro collegij ſententiâ Pontifex maximus abstinere iocis, colíque ſanctè potiùs quàm ſcitè iuſsit.* Nota obiter, & iocos & cultum ſcitiorem vetita. Quo adſpectu Declamatores Veſtali dicam ob carmen iſtud ſcribunt: *Felices nuptæ. moriar, niſi nubere dulce eſt:* & addunt, *Tu carmen ſcribas, tu verba pedibus ſuis emollias, & ſeueritatem templo debitam modulatione frangas?* Atque ibidem oſtenditur, *omnis cultus luxurioſior, conuerſatio cum viris licentior,* iis interdicta. Ampliùs nota, Pontifices omnes, id eſt collegium iudicaſſe: Pontifice tamen maximo conuocante, & præſidente. Plinius: *Cùm Corneliam Maximam Veſtalem defodere viuam Domitianus cupiſſet, vt qui illuſtrari ſæculum ſuum eiuſmodi exemplo arbitraretur: Pontificis maximi iure, ſeu potiùs immanitate tyranni, licentiâ domini, reliquos Pontifices non in Regiam, ſed in Albanam villam conuocauit.* Vbi hoc culpat, non Pontifices conuocatos, ſed in talem locum, id eſt Albanam villam: cùm ſollenne eſſet, in Regiam conuenire, quæ adſita templo Veſtæ. Ad hanc Pontificis maximi cognitionem Statius reſpexit, Domitiano blandiens:

Lib. IV. Senec. lib. VI. Controu. vlt. Lib. IV. epiſt. XI.

Templa ſuperfulges, & proſpectare videris,
An noua contemptis ſurgant pallatia flammis
Pulchriùs? an tacitâ vigilet face Troicus ignis,
Atque exploratas iam laudet Veſta miniſtras?

In Equo Domit.

Itemque Ouidius:

Si mihi bellandi pater eſt Veſtæq; ſacerdos
Auctor, & vlciſci nomen vtrumque paro.

v. Faſt.

Quæ facit Auguſtum dicere, parantem vlciſci mortem

 Iulij,

Iulij, & Patris sui, & Pontificis maximi. Neque enim aliud voluit, cùm *Vestæ sacerdotem* scripsit: curantem scilicet huic Deæ, & sacra eius tuentem. Lego & in lapidibus: PONTIFEX VESTÆ. quo sensu? an quia proprius aliquis ei fuit? Præter hunc Maximum, Romæ nemo: & magis fortasse sit tales titulos ad prouincias coloniasque
2. referri: [2] vbi cùm nullę Vestales, Pontifex aliquis & velut Flamen proprius ei Deę fuit. Moneo etiã, inferiore æuo aliquid huic pontificio detractum. & cognouisse quidem de culpâ, pœnam tamen non exegisse: quæ Præfecto vr-
Lib. IX. epist. CXXII. & seq. bis reseruata fuit. Disces è Symmacho clarè: qui *ætate proximâ* id institutum ostendit, id est Christianorum Principum aliquâ lege, nisi fallor. Sed ad Dionysium. addit: *Funebri pompâ efferri.* quod Plutarchus etiam ex-
In Numâ. pressiùs: *Lecticæ inditam per Forum deferri, clausæ vndique & loris reuinctæ, vt nec vox eius possit exaudiri.* At-
Lib. VIII. que hoc de Foro, alibi item Dionysius, vbi de *Opimiâ* Vestali (Liuio est *Oppia:*) *quam Pontifices*, inquit, *damnarunt, & demptis è capite vittis, per Forum traduxerũt, viuamq; defoderunt.* Vbi & Vittas atque ornamenta vides ablata, quia scilicet polluisset. Ouidius:

Nullaq; dicetur vittas temerare sacerdos
Hoc duce, nec viua defodietur humo.

Pergit Dionysius: *Amicos cum luctu comitatos.* Plutarchus autem, non amicos tantùm, sed *totam ciuitatem in luctu & gemitu ponit, neque vllam in eâ diem tristiorem. Obuios autem viâ decedere, vasto vbique silentio, attonitosq; omnes stare, aut comitari.* Ampliùs Dionysius: *Ad portam Collinam delatas.* ad locum nempe, qui *Sceleratus campus* ideò dictus. Festus: *Sceleratus cãpus proximè por-*

portam Collinam, in quo virgines Vestales, quæ incestum fecerunt, viuæ defodiuntur. Item Liuius: *Eo anno Mucia Vestalis, facto indicio, viua sub terrâ, ad portam Collinam, dexterâ viâ stratâ, defossa Scelerato campo. ab incesto id ei loco nomen factum.* Plutarchus describit, *superciliosum & tumidum eum locū esse, & Latinâ voce Aggerem dici.* De quo Aggere (nec enim alius iste est) ego pluscula De Militiâ Romanâ in occasione scripsi. etsi non totum Aggerem huic vsui applicamus: proximam portæ tantùm eius partem. Pergit Dionysius: *In subterraneâ cellâ.* Græcè dixit σηκὸν ὑπὸ γῆν κατεσκευασμένον: *ædiculam sub terrâ structam*: sicut Plutarchus οἶκον κατάγειον, alibi οἴκημα, at Plinius *cubiculum*, dixêre. Amplius: *Cum funebribus ornamentis.* quod accipio, ipsam vt cadauer velatam & cultam. Zonaras suprà dicebat, *Lectulum appositum, & lucernam, & mensam cum cibis.* De lectulo, nescio: fuítne velut ad cibum, & vt accumberet? an magis est funebrem capere, vsui quem dicam. De aliis, Plutarchus etiam addicit, qui *lucernam ardentem, panis modicum, aquæ & olei*, scribit deposita: *ne sacratißimum illud corpus viderentur fame consumpsisse.* Dionysius deinde, *in eâ cellâ deponi.* Hoc est, quod Satyricus:

Lib. v. Dial. xiv.

In Numâ & Quæst. Rō. xcvi.

Sanguine adhuc viuo terram subitura sacerdos.

Quod tamen priusquam fieret (ex Plutarcho) *Pontifex maximus arcanas quasdam preces, manibus in cælum sublatis, fundebat: tum ipse suâ manu eductam è lecticâ in scalis constituebat: & sic carnifici ac ministris supplicij tradebat.* Plinius item de Corneliâ: *Cùm in illud subterraneum cubiculum demitteretur, hæsissetq́ue* (nempe in scalis) *descendenti stola, vertit se ac recollegit. cumq́ue carnifex*

manum

manum daret, auersata est & resiluit, fœdumq́; contactum quasi planè à casto puroq́; corpore reiecit. Atque his gestis, ait Plutarchus, *scalæ attrahuntur, & ædicula multâ humo iniectâ contegitur, donec reliquo aggeri solum adæquetur.* Sed vinctam illam ibi, aut stantem sedentémve obrutam, nemo declarat: putem in lecto depositam, de quo ex Zonarâ dixi. Claudit denique Dionysius: *Nec monumento, nec Parentalibus dignatas.* Et de monumento vel ideò monendum, quia inculpatæ in hoc quoque eximiæ, & *Vestalium cineres* (ait Plutarchus) *in Foro ipso recondi fas erat.* At de Parentalibus, controuertat aliquis ex eodem Plutarcho, qui scribit: *defossâ Vestali, ne sic quidem Romanos quieuisse, religione liberos:* atq; adeò, μέχρι νῦν, inquit, ἐναγίζουσιν οἱ ἱερεῖς βαδίζοντες ἐπὶ τὸν τόπον: *vsque ad hoc æui Pontifices parentant, ad locum ipsum euntes.* Sed quamquam vterque eodem verbo ἐναγισμοῦ vtatur, putarim Plutarchum potiùs ad Expiationes aut Procurationes, quàm ad vera Parentalia referendum. Habes supplicium, & caussam eius ex Ouidio:

Quæst. Rom. XCVI.

VI. Fast.

Sic incesta perit. quia quam violauit, in illâ
Conditur: & Tellus Vestaq́; numen idem est.

Etsi duplex etiam alia in Plutarcho. Vel, *quia igne Romani mortuos cremant: igne autem funerare eam, quæ Ignem parùm castè coluit, iniquum erat.* Vel, *quia corpus maximis consecratum cerimoniis occidere, aut manus mulieri adferre, nefas putauerunt. Sub terram igitur condi, cum victu apposito, vt quasi sponte exanimata videretur.* Atq; hæc sollennia: Principes interdum immutarũt, aut mitigarunt. vt Domitianus: qui *incesta Vestalium virginum* (Suetonij verba) *variè ac seuerè coërcuit: priora* (sub

(ſub patre aut fratre admiſſa) *capitali ſupplicio; poſteriora* (ſuo principatu) *more veteri*. Addit deinde, prioribus *liberum mortis arbitrium permiſiſſe; Corneliam virginem Maximam defodi imperaſſe: ſtupratoreſq; virgis in comitio ad necem cædi*. Quod poſtremum de Stupratoribus, Zonaras è Tarquinij etiam lege fuiſſe oſtendit. Apud Declamatores reperio, *Inceſtam de ſaxo deiici:* ſed ſcholicâ, opinor, & fictâ lege. Sen. I. Controu. III.

NOTÆ.

1. Specu ſubterraneo.] *Legimus in Martyrum actis*, de Dariâ, *quæ Chryſantho nupſerat, olim Veſtalis, iuſſam cum marito* à Numeriano Imperatore, viâ Salariâ, in Arenario deponi, atque illîc viuentes terrâ & lapidibus obrui. *In quo videntur, quaſi Veſtalem, cum ſtupratore ſuo punire voluiſſe: certè ad veterem pœnam adſpexiſſe.*

2. Vbi cùm nullæ Veſtales.] *Non opinor, neque è veteri ſcripto vllo adſtructum iri. Fama tamen & traditio eſt in pluribus locis, vt Agrippinæ, vt Valentianis noſtris, atque alibi fuiſſe: ſed fortaſſe ſacerdotulas Mineruæ, aut & Veſtæ. ſed non iis legibus aut cerimoniis quibus Romæ.*

CAPVT XIV.

Quando Veſtales deſierint? in Arnobio nodus, nec ſolutus.

FINIVI de *Veſtalibus:* quæ & ipſæ finem ſuum ſub Chriſtianis mox Principibus inuenerunt. Quando? extremo Theodoſij ſenioris æuo. Nam etſi concuſſæ anteà, & periclitatæ ſub Valentiniano, * Theodoſio, Arcadio, quod ex Symmachi & Ambroſij epiſtolis conſtat: tamen animam traxêre ad vltimum Theodoſij, id eſt, de-

* Is fuit ſextus Theodoſij annus.

cimumſeptimum Imperij eius annum: cùm ille *templa claudi, & ſacrificia tolli* lege iuſſit. Præter alios, Zoſimus
Lib.v. clarè: *Theodoſius maior, euersâ Eugenij tyrannide, Romam venit, & contemptum religionum in animis omnium excitauit, publicum ſumptum vltrà dare ad ſacrificia abnuens. Pellebantur vtriuſque ſexus ſacerdotes, & fana ſacrificiis abolitis deſerta relinquebantur.* Hæc ille. & lapides atque inſcriptiones etiam teſtificantur, Veſtales ad hoc æui circiter perſeueraſſe. Itaque mirum, bis mirum, Arnobium doctum illum res veteres ſcriptorem, *Ignem perpetuum* inter abolita aut deſita iamdiu habere.
II. Aduer. Gent. Ita enim Romanos alloquitur, & arguit, *identidem in alios mores ac ritus, priorum condemnatione, tranſiſſe.* Tum adiungit & adſtruit: *Numquid magiſtratus per populum creatis? in poteſtatibus obeundis leges conſeruatis*
1. *Annarias?* [1] *in penetralibus Veſtæ ignis perpetuos ſeruatis focos?* quas interrogationes omnes negandi mente ſuſcipi, palàm eſt. Atquin Arnobium Diocletiani temporibus vixiſſe & ſcripſiſſe, id quoque palàm eſt: id eſt, centum circiter ante Theodoſij finem annis. Quis hæc defendit, aut ſoluit? nam vel maximè tunc ſacra viguiſſe, Principibus eorum ex profeſſo aſſertoribus, nemo neget. Quid etiam Symmacho & Ambroſio fiet, aliter proclamantibus? quid ipſi Arnobio in Arnobium dicenti? Nam ita in
Lib. IIII. iiſdem libris: *Sedent in ſpectaculis publicis ſacerdotum omnium magiſtratuumq́; collegia, nec non & caſtæ Virgines,* PERPETVI *nutrices & conſeruatores* IGNIS. De ſuo æuo dicit: nec ego, quid de priore loco dicam aut velem, habeo: manum tollo, & auxilium ſpecto.

NOTÆ.

NOTÆ.

1. In penetralibus Veſtæ ignis perpetuos.] *Fallor, aut vt hęc leguntur, non ipſa Pax conciliauerit cum ſequenti loco, & cum vero. At enim libri ſcripti aliò ducunt, quod monuit me P. Heribertus Roſvveydus è Societate Ieſu, vir eruditus. Illi enim:* In penetralibus & coli-gnis perpetuos fouetis focos. *Vnus:* In pene inpenetrabilibus & coliginis. *Sagacitatem aliorum aduoco: ſuccurrat. Mihi nunc iſtud; legendum:* In penetralibus & colinis perpetuos fouetis focos? *Et nihil de Veſtâ capio, non certè illâ publicâ: ſed referam ad priuatum in ędibus ritum, vbi antiquitus Ignem aſſeruabant & fouebant in parte interiore, & culinâ. Id factum Larium, aut & Veſtę priuatim honori. Varro in* 1. *De Vitâ pop. R.* Colina dicta, quòd ibi colebant ignem. *Nota de* Cultu *ignis: etſi aliter fateor poſſe capi. An etiam placet ad Veſtam publicam referri, &* culignis *ſcribi? Vt velit olim non in Arâ ignem illum ſtructum, ſed in* Culignis *& vaſis fictilibus repoſitum: vti etiamnunc foueri ſub cineribus ſolet. Si tamen* Culignæ *illo ſenſu aut vſu lectæ. quas alioqui ſcio* vas potorium, *aut* ſacrificale, *in Feſto, Varrone, Liuio eſſe.*

CAPVT XV.

Alibi Ignis cultura, & ſimulacrum Veſtalium.

LVBET autem pro Corollario addere, vbi locorum præcipuè cultus etiam Ignis, ſiue imago aliqua Veſtalium fuit. Apud Iudæos primùm. & Dei iuſſio: *Ignis in altari ſemper ardebit, quem nutriet ſacerdos ſubiiciens ligna manè per ſingulos dies.* Et mox: *Ignis eſt iſte perpetuus, qui numquam deficiet in altari.* Habuêre & Ægyptij. ac Diodorus vult *ſeruandi ignem perpetuum, cæleſti ſimilem, morem ab illis natum, & ad alias gentes propagatum.* Item Afri. & Plutarchus auctor, in Iouis Am- Leuit. cap. VI.

De Defectu orac. monis λύχνον ἄσβεςον, siue *lucernam inexstinctam*, arsisse. Silius videtur & in Arâ flammas statuere, vbi de hoc
Lib. III. initio. templo:

Inrestincta focis seruant altaria flammæ.

Lib. XXIII. Apud Indos, Ammianus: *Brachmanes ferunt, si iustum est credi, ignem cælitus lapsum, apud se sempiternis foculis custodiri.* In Persis simile. & verba Procopij: *Magnum*
Lib. II. bell. Pers. *hîc Pyræum est* (πυρεῖον, *focus*, siue *Vas igniarium*) *quod Persæ inter omnes Deos maximè venerantur: vbi Ignem perpetuum custodiunt Magi. Hic est Ignis, quem Vestam olim Romani vocabant*. atque alij plures de hoc Igne.
Lib. XV. Idem apud Cappadoces. Strabo: Ἔςι πυραθεῖα, σηκοί τινες ἀξιόλογοι. ἐν δὲ τούτοις μέσοις βωμὸς, ἐν ᾧ πολλή τε σποδὸς, καὶ πῦρ ἄσβεςον φυλάττουσιν οἱ μάγοι: *Sunt Pyrathéa, sacella quædam modica: & in iis mediis Ara, in quâ cinis multus, & Ignem inexstinctum Magi seruant.* Iam in Græciæ Prytanéis, Pausanias sæpè commemorat ipsam hanc *Vestam & æternum focum*, itemque Athenæus, & alij: iterumq; distinctè, *Mantineæ, in templo Cereris*; *Athenis, in Mi-*
Exhort. ad castit. cap. vlt. *neruæ*; *Delfis, in Apollinis*. Imò & Virgines ipsas aliquot locis habuere. Tertullianus: *Noueram virgines Vestæ,*
I. *& Iunonis*[1] *apud Achaiæ ganeum, & Atrocis apud Delphos, & Mineruæ, & Dianæ*. Et quem hîc *Atrocem*, *Apollinem* interpretatur & indigetat De Monogamiâ idem scriptor. Dubitet aliquis, an non *Atrecem*, id est ἀτρεκῆ siue *Veracem*, à diuinandi calliditate voluerit dictum. Video & Persas Soli virgines sacrasse. de quibus
Lib. X. Iustinus: *Artaxerxem regem, ne Aspasiam pellicem filio daret, & honestè negaret, quod temerè promiserat, Solis sacerdotio præfecisse, quo perpetua illi ab omnibus viris pudici-*

dicitiæ imperabatur. Simillimum nuper, priusquam Hispani Regi & Religioni subegissent, in toto Perüano tractu. vbi *crebra & magna templa dicata Soli, & in iis virgines sæpè ducentas fuisse* tradunt qui viderunt : *è quibus siqua corpus polluisset, morte luebat, nisi tamen è Sole se concepisse* (ride credulitatem superstitiosam) *sanctè adiurasset*. Satis de *Vestâ & Vestalibus:* quas olim nobiles, sed æuo obscuratas, iterùm in lucem protraximus, bono (ita confidimms) veterum scriptorum.

P. Cieca, & Augustinus Carata.

NOTÆ.

1. Apud Achaiæ ganeum, & Atrocis apud Delfos.] *Hæc Tertulliani, illustrißimum genus & ingenium Scaliger, legit :* Achaiæ Ægium, & Apollinis apud Delphos. *Non retractem. etsi P. Heribertus Rosvveydus* Atrocem *assertum ibat, & conuenire Apollini, qui apud Homerum* δεινὸς Θεός, grauis Deus *dicitur: apud Statium,*

—— arcu crudelis Apollo.

Intelligit autem vates sacerdotesque Delphicas, quę Virgines.

Inscriptiones aliquot de VESTALIBVS *in memoriis priscis.*

Romæ, in basi, cui Statua olim superposita.

NVMISIAE. MA
XIMILLAE. *V. V.
MAX. TI. IVL. BAL
BILLVS. *S. SOLIS
DED. IDIB. IAN.
L. ANNIO. FABIANO
M. NONIO. MVCIANO COS.

* *Virgini Vestali Maximæ.*
* *Sacerdos.*

In vrnulâ ſepulchrali.

D. M.
TEIAE. EVPHROSINES
RVFINAE. V. V.
DELICATAE.

In baſi.

COELIAE. CLAVDIANAE
V. V. MAXIMAE.
A. DIIS. ELECTAE. MERITO
SIBI. TALEM. ANTISTITEM
NVMEN. VESTAE. RESERVARE
VOLVIT.
COELIA. NVMERIANA. SOROR. VNA
CVM. PIERIO. CONIVGE. AC. LIBERIS
SVIS. ORANTES. VT. PER. *TOT. SECVLA
FACERE. DII. PERMITTANT.

*Quot nēpe ipſi cum liberis eſſent. Egregia adulatio.

Romæ.

*CLOELIAE. CLAVDIANAE.
V. V. MAX
RELIGIOSISSIMAE. BENIGNISSI
MAEQVE. CVIVS. RITVS. ET. PLENAM
SACRORVM. ERGA. DEOS
ADMINISTRATIONEM
VRBIS. AETERNAE. LAVDIBVS

*Suprà *Cœliæ*: ſi tamen eadem.

*S. S.

*S. S. COMPROBAT. OCTAVIA- *Sanctus Senatus.
HONORATA. V. V. DIVINIS
EIVS. ADMONITIONIBVS
SEMPER. PROVOCATA
COLLOCATA. XII. KAL. APRIL
C. AVFIDIO. ATTICO
C. ASINIO. PRAETEXTATO
COS.

Romæ, trans Tiberim, item in basi.

TERENTIAE
FLAVOLAE. V. V.
MAXIMAE
AVREL. IVLIVS. BAL
BILLVS. SAC. SOL
OB. PLVRA. EIVS
IN. SE. MERITA
D. D. PR. NON. APRIL.
LAETO. II. ET. CERIALE
COS.

Romæ.

TERENTIAE. RVFILLAE
V. V. MAX.
DED. PRID. NON. MAI
TITIANO. II. ET NEPOTIANO
COS
*CVR. AVRELIO. NICETA. *Curante

Romæ.

Romæ.

FL. MANILIAE. V. V. MAX.
CVIVS. EGREGIAM. SANCTIMO
NIAM. ET. VENERABILEM
MORVM. DISCIPLINAM
IN. DEOS. QVOQVE. PERVIGILEM
ADMINISTRATIONEM
SENATVS. LAVDANDO
COMPROBAVIT
ÆMILIVS. FRATER. ET
RVFINVS. FRATER. ET
FLAVII. SILVANVS. ET
EIRENEVS. SORORIS. FILII
A. MILITIIS. OB. EXIMIAM
ERGA. SE. PIETATEM
PRAESTANTIAMQVE

Ibidem.

FL. PVBLICIAE. V. V. MAX.
SANCTISSIMAE. ET. PIISSIMAE.
AC. SVPER. OMNES. RETRO
RELIGIOSISSIMAE. PVRISSIMAE.
CASTISSIMAEQVE.
CVIVS. RELIGIOSAM. CVRAM
SACRORVM. ET. MORVM. PRÆDI
CABILEM. DISCIPLINAM.
NVMEN. QVOQVE. VESTÆ. COMPROBAVIT.

Q. VE-

Q. VETVRIVS. MEMPHIVS. V. E.
*FICTOR. V. V. DIGNATIONIS. ERGA. SE
HONORISQVE. CAVSA. PLVRIMIS
IN. SE. CONLATIS. BENEFICIIS.

* Scripsi II. Elect. cap. XVIII.

Ibidem, de eâdem.

FL. PVBLICIÆ. V. V. MAX
MERITO. SANCTISSIMÆ. AC. PIISSI
MÆ. QVÆ. RITE. ET. PERVIGILI. ADMINIS
TRATIONE. OMNES. GRADVS. LAVDE
CVMVLATA. SACRA. SVA. VENERATA. VI
VIT. VT. SECVLARI. ÆTATE. ET. MINISTERIO
ADSIT. ET. IN FVTORO. PERSEVERET
Q. TERENTIVS. RVFVS. ET. CÆNIA
VERISSIMA. PARENTES
TERENTIÆ. RVFILLÆ. V. V.
CVIVS. MVLTI. TEMPORIS. BONITATEM
ET. HVMANITATEM. EIVS. CIRCA. SE
IN. BREVI. SENSERVNT.

Ex his talibus vides adulationes laudesque erga *Vestales Maximas*: apparetque magnas iis opes fuisse, vt dixi, & administrationem permissam, copiamque benignè faciendi. Est & Romæ nuper eruta Statua, quæ adseruatur apud Ill^mum^ Cardinalem Cæsium: vbi habitus cultusque *Vestalis Maximæ*, quem hîc vides. Sed de illo antepectorali variè quæri potest: nec apud veteres opinor reperiri. An proprius ornatus & insigne *Maximæ* huius fuit?

 an &

an & nouitia inferioris æui vſurpatio? cogitetur: tu Statuam vide, ab amico meo *Jo. Hemelario*, optimo & ſuauiſſimo viro, deſcriptam & tranſmiſſam. *Statua eſt*, inquit, *è marmore Pario candidiſsimo perfectiſsimi operis, capite, brachiis, & ſummitatibus pedum mutila: habuit & monile baccatum, è quo bulla dependebat ab humeris, ſed illud comminutum eſt dum ſtatua tranſportabatur. A tergo apparent vittæ, è collo ſiue capite in nodum defluentes. capillorum non apparent extremitates. Inſcriptio labentis Imperij tempus referre videtur, ob litterarum formas ductúſque imperfectiores, & interpunctiones omiſſas.*

APPROBATIO.

Syntagma iſtud dignum luce eſt, quòd ad Priſcorum lucem conferat plurimùm. 7. Calend. April.

Guilielmus Fabricius Nouiomagus Apoſtolicus & Archiducalis librorum Cenſor.


Vittæ in hunc modum a tergo conſpicuntur.
Monile in hanc ferè formam.
COELIAE CONCORDIAE VIRGINI
VESTALI MAXIMAE FABIA PAV
LINA C.F. STATVAM FACIEN
DAM CONLOCANDAMQVE
CVRAVIT CVM PROPTER
EGREGIAM EIVS PVDICI
TIAM INSIGNEMQVE
CIRCA CVLTVM NVMINVM
SANCTITATEM TVM QVOD
KAEC PRIOR EIVS VIRO
VETTIO AGORIO PRAETEXTA
TO V.C. OMNIA SINGVLARI
DIGNOQVE ETIAM AB KVIVS
MODI VIRGINIBVS ET SA
CERDOTIBVS COLI STATV
AM CONLOCARAT.

RVDOLPHVS SECVNDVS diuina fauente clementia electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclauoniæ Rex, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ & Wirtembergæ, &c. Comes Tirolis, &c. Nostro & Sacri Imperij fideli dilecto IVSTO LIPSIO gratiam nostram Cæsaream. Postquam inter alia, quę DEVS immortalis hominibus liberali manu dedit dona, illustria inprimis illa & quasi diuina sunt, quæ in litteris liberalibusque disciplinis consistunt, quibus scilicet homines non tantùm ab animalibus ceteris rationis expertibus, sed à rudi etiam & imperito hominum vulgo ita distinguuntur, vt tanquam Dij quidam splendescere in terris videantur: rem sanè præclaram seque dignam illi præstant, qui diligentem iis ipsis in litteris ac disciplinis operam ponunt; præclarissimam verò & Reipub. vtilissimam, qui eas ita excolunt, vt aliorum menti docendo, scribendo lumina præferant, eosque ex ignorantiæ tenebris quasi manu educant. Quos excitare, quos amare atque animare, ad dignitatis nostræ munus, ad quod Diuino vocati beneficio concessuque sumus, inprimis pertinere existimamus. Cùm itaque ab iis, quorum nobis spectata fides, quique iudicare de Litteris possint, acceperimus, insignes te animi ingeniique tui dotes tibi à natura insitas à primis temporibus ætatis tuæ ita litterarum ac disciplinarum studiis excoluisse atque exornasse, vt olim iuuenilibus adhuc annis præclara florescentis minimeque vulgaris eruditionis specimina præbueris, dum obscura in antiquis scriptoribus loca, quæ quædam tanquam lustra erant, illustrasti, quæque in iis iniuria temporum deprauata & corrupta fuerunt, restituisti, dum vetusta Latinæ antiquitatis rudera in nouam subinde structuram singulari artificio eleganter conuertisti: ad exquisitam adeò & raram doctrinam, quæ magnam de te apud doctos quosque viros opinionem excitarit, peruenisse, eamque variis abs te libris acri & graui cum iudicio scriptis atque in lucem editis ostendisse, vt in eo quod tam feliciter tractes scriptionis genere paucos tibi pares hodie reperire sit: iam verò matura te ætate virum, viro magis magisque digna, & viris doctis grata ac Reipub. vtilia scribere, quæque à primis illis Romanis olim auctoribus scripta fuerunt, à mendis purgare, & lectissimos quosque ex Musarum hortis, in quibus assiduè verseris, flores colligere, concinnare, quibus Lectores mirificè recrees, & eorum pectus ad prudentiam probitatemque informes: haudquaquam prætermittere voluimus, quin Reipub. ad quam hæc abs te ornamenta conferuntur, causa, Cæsareo te nostro elogio decorandum, & quamuis per te satis ipse animatus sis, animandum magis patrocinioque nostro defendendum pro benigna nostra in te susciperemus voluntate. Quoniam verò lucubrationibus atque operibus tuis in lucem edendis, peculiarem te eligere velle Typographum, accepimus, Diplomate hoc nostro priuilegioque te & Typographum tuum aduersus quorumcumque fraudē, qui lucri causa, quod fieri solet, eadem excudere aut typis imitari fortè velint, munitos cupimus. Quamobrem pro auctoritate nostra Cæsarea decernimus, statuimus, vetamusque, ne quis Typographorum, Bibliopolarum,

aut

aut aliorum, qui librariam negotiationem exercent, eos libros, quos tu editurus es, quocunque modo, charactere, aut forma, siue integros, siue aliquam eorum partem typis imitari, edere, excudere, aut venundare intra sacri Romani Imperij, Regnorumq; ac Dominiorum nostrorum hæreditariorum fines, triginta annis proximis à primo editionis die computandis, absque tuo tuorúmve hæredum consensu audeat: Hac autem lege addita, vti tria vt minimùm cuiusque libri exemplaria, quemadmodum moris est, ad Imperialem nostram Cancellariam mittantur. Si quis verò edictum hoc nostrum transgredi, violare, aut contemnere deprehensus fuerit, cum non solùm eiusmodi libris, tibi, hæredibúsve tuis, auxilio Magistratus, vbicunq. reperti fuerint, vendicandis, priuari, sed triginta etiam Marcharum auri puri mulcta, cuius semissis quidem Fisci nostri Procuratori, fraudis vindici; alter verò semissis, tibi hæredibúsve tuis pendatur, puniri volumus. Mandantes vniuersis & singulis nostris & sacri Romani Imperij subditis & fidelibus dilectis, tam Ecclesiasticis quàm Politicis, cuiuscumque status, gradus aut ordinis extiterint, præsertim verò iis, qui in Magistratu constituti, vel suo vel superiorum suorum loco aut nomine, ius dicunt, iustitiámve exercent, ne quemquam hoc Priuilegium nostrum impunè violare, spernere aut negligere patiantur: Sed, si quos contumaces compererint, constituta à nobis mulcta, eos puniri & quibuscumque modis coërceri curent, ni & ipsimet grauissimam nostram in se conuertere indignationem velint. Id quod hoc Diplomate, manu nostra subscripto, & Cæsarei nostri sigilli impressione munito, confirmamus. Datum in arce nostra Regia Pragæ, die prima mensis Augusti, Anno Domini Millesimo, Quingentesimo, Nonagesimo secundo: Regnorum nostrorum Romani decimo septimo, Hungarici vigesimo, & Bohemici itidem decimo septimo.

Subsign.

RVDOLPHVS.

Iacobus Curtius à Senfftenaw.

Ad mandatum sacræ Cæsareæ M^tis^ proprium.

Io. Baruitius.

Additum sigillum Cæs. M^tis^ in cerâ rubrâ.

Summa Privilegii Regis Catholici.

PHILIPPVS *Dei gratia Hispaniarum, &c. Rex Catholicus, diplomate suo sanxit, nequis,* IVSTI LIPSI *Historiarum in alma Vniuersitate Louaniensi Professoris, & item Historiographi sui libros quoscumque, à Censoribus legitimis approbatos, præter ipsius, heredúmve eius, voluntatem, intra triginta annos à prima singulorum librorum editione computandos imprimat, aut alibi terrarum impressos, in has inferioris Germaniæ ditiones importet, venalésve habeat. Qui secùs faxit, præter librorum confiscationem triginta marcharum auri puri illatione mulctabitur. Vti latiùs patet in litteris, datis Bruxellæ,* XIV. *Febr.* M. D. XCVII.

Signat.

Verreycken.

Summa Privilegii Regis Christianissimi.

HENRICVS *Dei gratia Galliarum & Nauarræ Rex Christianissimus, singulari priuilegio sanxit, nequis per vniuersos Regnorum suorum fines,* IVSTI LIPSI, *quos vel hactenus edidit, vel in posterum editurus est libros, excudere intra decennium præter voluntatem ipsius possit. Qui secùs faxit, præter librorum confiscationem, ter mille florenorum illatione mulctabitur; vti latiùs patet in litteris, datis Parisiis,* XIII. *Iulij,* M. DC. V.

Signat.

Perrochel.

TIbi IOANNES MORETE, pro amicitiâ quæ mihi cum Plantino (heu, quondam meo) & Plantinianis est ac fuit, tibi, inquam, permitto, vti hoc meum DE VESTA ET VESTALIBVS SYNTAGMA typis tuis excudas ac diuulges. Ne quis alibi alius præter te, cupio siue iubeo, ex lege quam magnus Cæsar & Reges dixerunt.

Iustus Lipsius.


LABORE ET CONSTANTIA.



JUSTI LIPSII
OPERA

TOM.
II.